

ŘÍŠE HVĚZD

ČASOPIS PRO PĚSTOVÁNÍ ASTRONOMIE
A PŘÍBUZNÝCH VĚD

ŘÍDIL

Dr HUBERT SLOUKA

s redakční radou

VYDÁVÁ

ČESKOSLOVENSKÁ SPOLEČNOST ASTRONOMICKÁ
V PRAZE

ROČNÍK XXXII

V PRAZE 1951

Nákladem Československé společnosti astronomické v Praze

Státní tiskárna n. p., závod 05 (Prometheus), Praha VIII

OBSAH:

Články.

A m b a r c u m j a n V. A.: Jak vznikají hvězdy	29
— Záhada vzniku hvězd	127
B a z i k o v á - P l a v c o v á Z d.: Radio objevuje hvězdy	124
B o c h n i č e k Z.: Nové dílo o zákrytových proměnných	66
D i t t r i c h A.: Čínské zatmění Hi a Ho	17, 32
D o p i s p r e s i d e n t u Č e s k o s l o v e n s k é r e p u b l i k y s o u d r u h o v i K l e m e n t u G o t t - w a l d o v i	75
D o p i s Ú s t ř e d n í m u v ý k o n n é m u v ý b o r u s l a v n é K o m u n i s t i c k é s t r a n y Č e s k o s l o v e n s k a v P r a z e	123
E n g e l s B.: Z dějin vědy	31
G u t h V.: Vzpomínám	196
J a r o š V á c l a v.: Nad rovem prof. Dr Fr. Nušla	195
J í l e k Z d.: Moskevské planetarium	53
M i c h a j l o v A. A.: Úspěchy sovětské astronomie	171, 200
M i c h a l E.: Meteorika stonařovská a jiná	88
M i l d e: Neúnavný popularisátor	204
N a v r á t i l F. O.: První máj 1951 Čs. astronomické společnosti	99
P a r o u b e k: Problém rotace Venuše	160
P í c h a J.: Zeměkoule se otepluje	63
— Má Měsíc vliv na počasí?	77
P l a v e c M.: Světlo vládne meteorům	14
— Vzájemná přitažlivost meteorů v roji	35
— Komety stále neznámé	55
— Bečvářtův meteorický roj	103
P o k r o k y a s t r o n o m i e v r o c e 1950	4
P o l á k B.: Památce Ing. Dr Jaroslava Pantoflíčka	62
— K p a d e s á t i n á m p r o f e s o r a D r E m i l a B u c h a r a	158
P r a z s k é z a s e d á n í S v ě t o v é f e d e r a c e v ě d e c k ý c h p r a c o v n í k ů v y z y v á v ě d e c k é p r a c o v n í k y c e l é h o s v ě t a k b o j i z a m í r	101
P r o v o l á n í I. č e s k o s l o v e n s k é h o s j e z d u o b r á n c ů m í r u	27
R o z h o d n u t í p r e s i d e n t a r e p u b l i k y o u d ě l e n í s t á t n í c h c e n s č e s t n ý m t i t u l e m „L a u r e á t s t á t n í c e n y“ v r o c e 1951	122
R ů k l a P ř í h o d a: Dno kráteru Archimedes	105
S l o u k a H.: Žijeme ve spirálové mlhovině?	7
— Hvězdy kolem pólu	35
— Různorodost galaxií	59, 84
— Hledejme nové hvězdy	178
— Vrcholný úspěch české astronomie — Bečvářtův hvězdný katalog	183
— Nova opět nalezená	223
S t a l i n J. V.: Materialistická theorie	5
Š m i d t O. J.: O vzniku planet a jejich souputníků	174, 207, 226
Š t e r n b e r k B.: Atomové hodiny	79
T u č e k K.: Československé meteority a jejich význam	220
U č i t s e c o n e j l é p e — n e j č e s t n ě j š í ú k o l m l á d e ž e	51

Co nového v astronomii a vědách příbuzných.

Nová kometa? (1). — Výzkum periodické komety 1906 IV (Kopff) (1). — Nova Scorpioni 1950 (2) (1). — Kometa 1950b (Minkowski) (1). — Vědecké výzkumy vzduchoplavců (1). — Arktické museum (2). — Velký meteorický kráter (2). — Excentricita Marsu (2). — Člověk, který vážil

světlo (2). — Barevný index planety Pluto (2). — Určení drah meteorů (25). — Katalog teleskopických meteorů z roku 1946 (25). — Problém řídké měsíční atmosféry (25). — Vlastní pohyby 18 000 hvězd (25). — Sovětský hvězdář Kukarkin (25). — Vlastní pohyb proměnné TV Bootis (25). — Abastumánská astrofyzikální observatoř (26). — Změny v magnetických polích spektrálních proměnných (26). — Velký reflektor pro Mount Stromlo observatoř v Australii (26). — Fotografování Marsových kanálů (26). — Kometa Encke-ho (1950e) (26). — Elementy dvou sovětských proměnných hvězd č. 498 a 468 v Lišce (26). — Nový výpočet dráhy malé planety (1177) Gonnessia (26). — Společnost pro popularisování vědy v Polsku (26). — Nový československý objev komety (49). — Další měření komety Pajdušákové (1951a) (49). — Kometa Pajdušáková 1951a (49). — Druhá nová kometa letošního roku (49). — Kometa Minkowski (1950b) (50). — Patnáctá planetka náležící do skupiny Trojanů (50). — Tříletná delegace polských astronomů (50). — Sovětští hvězdáři určili rotaci planety Venuše (50). — DK (Nova) Lacertae (50). — Asymetrie měsíčního kotouče (50). — Výstavba nové hvězdárny Tadžické akademie věd (58). — Dráha komety Pajdušákové (1951a) (73). — Dráha komety Arend-Rigaux (1951b) (73). — Nová rumunská lidová astronomická observatoř (73). — K I. kongresu polské vědy (73). — Nová hvězda v souhvězdí Hadonoše (73). — Neznámé těleso (74). — Kometa Pajdušáková 1951a (74). — Polohy komety Pajdušákové 1951a (74). — Pád meteoru r. 1840 v Oravskej Magure (74). — Hvězda 31 Cygni (83). — Objev nové komety československým astronomem (97). — Kometa Arend-Rigaux (1951b) (97). — Pozorování změn šířky na sovětské observatoři jm. Engelhardt (97). — Zajímavý pád meteoru 18. července 1941 ve středním Annamu (97). — „Podvratná“ činnost Einsteinova (98). — Objev supernovy ve vzdálenosti 50 milionů svět. let (98). — Proměnná hvězda AK Herculis (98). — Struktura umbry slunečních skvrn (102). — Jet-stream (102). — Oasy a kanály na Marsu (104). — Periodická kometa Kopff (1951e) (121). — Obnovení Pulkovské hvězdárny (121). — Periodická kometa Neumin 3 (1951g) (121). — Dr J. S. Paraskevopoulos (121). — B. A. Voroncov-Veljaminov (121). — Knihovny nové moskevské university (121). — Magellanova mračna (126). — Kolorimetrie nejvzdálenějších mimogalaktických mlhovin (126). — Vánoční meteorický roj Ursid (131). — Závislost jasnosti komet na heliocentrické šířce (131). — Nová lidová hvězdárna na Moravě (145). — Kopernikova výstava (145). — Další lidová hvězdárna na Moravě (145). — Poštovní známky s portréty polských vědců (145). — Šestá explodující hvězda (145). — Rukopisné památky středověkého astronoma (145). — Francouzská plovoucí povětrnostní observatoř (146). — Eta Carinae zjištěna jako nova (146). — Supernovy jsou umírající hvězdy (146). — Tropopausa na Marsu (146). — Helium v meteoritech (156). — Souvislost poloměrů a luminosity hvězd (157). — Struktura mezihvězdné hmoty (163). — Počet částic v cm^3 mezihvězdného prostoru (163). — Konstantní teplota stratosféry $-56,5^\circ \text{C}$ (163). — Počet dosud neobjevených planetoid (163). — Univ. prof. Dr Fr. Nušl zemřel (169). — Nová hvězda v souhvězdí Orla (169). — Zemřel Leon Campbell (169). — Periodická kometa Comas-Sola (1951h) (169). — Nová kometa 1951i (169). — Sovětští hvězdáři sledují Kresákovu kometu (170). — „Služba nebe“ Stalinabadské hvězdárny (170). — Elektrofotometr na Engelhardtově observatoři university v Kazani (170). — Efemeridy malých planet pro rok 1952 (170). — Nova Henize (170). — Kometa Wilson-Harringtonova (1951i). — Nová kometa Arend (1951j) (193). — Nová kometa Harrington (1951k) (193). — Nový měsíc planety Jupitera? (193). — Pozorování komet (193). — Pozorování Jupitera M. A. Kljakotkou (193). — Svahy a výšky některých pohoří v Mare Imbrium (193). — Barvy 372 hvězd tříd O a B (194).

— Rozdělení intenzity radiového záření (194). — Nepravidelně proměnná hvězda Cassiopeia (194). — Nova Aquilae 1951 (194). — Rychle pohybující se objekt Wilson-Minkowski (194). — Proměnná RU Cas (194). —

Zprávy a pozorování členů ČAS.

Ze sekce instrumentální (19, 24, 39, 96, 139). — Zpráva časové sekce (21, 42). — Z planetární sekce (34, 90, 164, 211). — Z meteorické sekce (38, 115, 138). — Z fotografické sekce (43, 70, 96, 117). — Sekce proměnných hvězd (45, 69, 94, 114, 136). — Ze sluneční sekce (67, 132, 163, 189). — Z meteorologické sekce (68). — Zpráva o činnosti Sekce mládeže (161).

Ze stellární astronomie.

Slabé modré hvězdy v okolí galaktického pólu (212).

Astronomické kroužky.

Astronomické kroužky na Lidové hvězdárně v Prostějově (93). — Studijní hvězdárna Hviezdoslavova gymnasia ve Dvoře Králové n. L. (188). — Školská skupina pomáhá polytechnisaci školy (213). — Astronomická výstavka v Českých Budějovicích (214).

Sovětská astronomie.

Sovětská konference o spektroskopii hvězd (20). — Návštěva sovětských hvězdářů v Polsku (40). — Nejzajímavější zprávy uveřejněné v posledních číslech Astronomického cirkuláře SSSR (163, 187, 235). — 50. výročí Engelhardtovy observatoře v Kazani (210).

Z našich hvězdáren.

Zprávy z Lidové hvězdárny Štefánikovy (142, 167). — K otevření Lidové hvězdárny v Novém Jičíně na Moravě (147). — Čelechovice na Hané budou mít také hvězdárnu (168).

Z naší vědecké práce.

Pozorování zákrytů hvězd Měsícem na LHŠ za I. pol. r. 1950 (190).

Astronomický seminář.

Methody radarového výzkumu meteorů (134).

Astronomie v obrazech.

Vznik energie ve hvězdách (108).

Astronomické otázky a odpovědi.

Str. 186.

Nové knihy a publikace.

Str. 24, 48, 72, 120, 143, 166, 191, 215, 235.

Kdy, co a jak pozorovat.

Nejzajímavější úkazy na nebi v I. pololetí 1951 (22). — Zajímavé dráhy Japeta a Phoebe, dvou nejvzdálenějších měsíců Saturna (23). — Úkazy na obloze (46, 71, 96, 118, 141, 191). — Astronomické zajímavosti (113). —

ŘÍŠE HVĚZD

ČASOPIS PRO PĚSTOVÁNÍ ASTRONOMIE
A PŘÍBUZNÝCH VĚD

ŘÍDIL

Dr HUBERT SLOUKA

s redakční radou

VYDÁVÁ

ČESKOSLOVENSKÁ SPOLEČNOST ASTRONOMICKÁ
V PRAZE

ROČNÍK XXXIII

V PRAZE 1952

Nákladem Československé společnosti astronomické v Praze
Státní tiskárna n. p., závod 05 (Prometheus), Praha VIII

OBSAH:

Články.

<i>Bochníček Z.</i> : Radiové vlny z mimogalaktických mlhovin.....	61
<i>Buchar E.</i> :z Moskevská konference o kosmogonii hvězd.....	173
Dvoumetrový univerzální zrcadlový dalekohled.....	110
<i>Erhart Vilém a Josef</i> : Astronomická žebrovaná zrcadla.....	15
<i>Fesenkov V. G.</i> : O vzniku sluneční soustavy	111, 123, 147
<i>Fischer F.</i> : Astronomická kresba z doby kamenné.....	134
Hvězdářská Ročenka 1952	89
<i>Jaroš V.</i> : 1. Máj, manifestace za mír a socialismus	75
<i>Jech Č.</i> : Kosmické záření	183
Jižní Mléčná Dráha	107
<i>Klepešta J.</i> : Vývoj astrofotografie u nás	114, 133
<i>Landová Štychová L.</i> : Mobilisace čl. vědců proti pavědám.....	127
<i>Milde L.</i> : Z brněnské konference	76
<i>Milde L.</i> : Revoluce, která změnila svět	171
Ministru informací a osvěty s. V. Kopeckému	146
Newton a fyzika	33, 53, 87, 101
<i>Perek L.</i> : Hvězdné pohyby a proudy.....	3
<i>Pícha J.</i> : Meteorologie pro astronoma	105, 130
O cyklech sluneční aktivity	38
<i>Plavec M.</i> : Jak vznikly planety	28, 82
<i>Plavec M.</i> : Meteorická dvojčata.....	202
<i>Polák B.</i> : Astronomická orientace egyptských pyramid a chrámů ...	150, 177, 209
<i>Sadíl J.</i> : Mars (Astronomie pro začátečníky)	80
<i>Sadíl J.</i> : Pozorování Marsu	196
<i>Samojlová-Jachontová N. S.</i> : Služba malých planet	159
<i>Schmidt O. J.</i> : Vznik planet a jejich souputníků	17, 30, 57
<i>Slouka H.</i> : Jupiter (Astronomie pro začátečníky)	11
<i>Slouka H.</i> : První seznámení s hvězdami	64
<i>Slouka H.</i> : Kometa Schaumasse (1951 I).....	85
<i>Slouka H.</i> : Srážky galaxií?	156, 180, 205
Sovětská astronomie	37, 66
Spektra hvězd	9
Státní ceny	99
Stříbrné mraky v hlubinách kosmu.....	11—13
Ústav theoretické astronomie v Leningradu.....	27
Výstava astronomická v Technickém museu (3 přílohy)	36
Výstava „Astronomie pro každého“ proslov J. Jaroše.....	51
<i>Zprávy historické sekce</i>	22, 117, 164, 191
<i>Zprávy časové sekce</i>	22, 117
<i>Zprávy sekce přístrojů</i>	166
<i>Zprávy sluneční sekce</i>	38, 92, 139, 162, 189
<i>Zprávy sekce planet</i>	21, 39, 142, 162
<i>Zprávy sekce komet</i>	20, 40, 68, 93, 110, 141, 163

Zprávy meteorické sekce	40
Zprávy geofyzikální sekce	140, 165
Co, kdy a jak pozorovat	22, 43, 143
Zprávy sekce proměnných hvězd	190
Zprávy Lidové hvězdárny	46
Nové knihy a publikace	23, 45, 71, 95, 120, 144, 168
Zprávy společnosti	24
Zprávy našich odboček	41, 93, 119, 167

Co nového v astronomii a vědách příbuzných.

Slunce a polární záře	50, 74, 121
Planety a jejich měsíce	121, 23, 25, 79, 98, 170
Kometry	1, 2, 25, 49, 97, 98, 121, 145, 169, 170
Meteory	1, 73
Hvězdy	50, 73, 74, 121
Dvojhvězdy	26
Novy	73, 145, 169, 170
Proměnné	2, 25, 26, 50, 121, 169, 170
Mlhoviny	50, 98, 121
Mléčná Dráha	74
Galaxie	169 170
Fysika	26
Meteorologie	26
Různé	25, 26, 50, 74, 97, 98, 121
Dějiny Astronomie	98
Nové objevy a výzkumy	36, 66, 91, 161, 186
Z našich lidových hvězdáren	70, 192
Z naší vědecké práce	94, 118, 137
Z našich řad	143

ŘÍŠE HVĚZD

ČASOPIS PRO PĚSTOVÁNÍ ASTRONOMIE
A PŘÍBUZNÝCH VĚD

VYDÁVÁ MINISTERSTVO KULTURY
VE SPOLUPRÁCI S ČESKOSLOVENSKOU SPOLEČNOSTÍ
V PRAZE

ROČNÍK XXXIV

V PRAZE 1953

Nákladem Československé astronomické společnosti v Praze v nakladatelství Orbis, n. p.,
Praha XII, Stalinova 46

OBSAH

Články

<i>Bajcár R.</i> : Niekoľko slov o Mira hviezdach	52
<i>Bajcár R.</i> : Svetelné krivky dlhoperiodických premenných	171
<i>Bouška J.</i> : Nové názory na vzdálenosti spirálových mlhovín	224
<i>Erhart V. a J.</i> : Řiditelná oprava astigmatismu o Cassegrainova dalekohledu	80, 136
<i>Dittrich A.</i> : Astronomie Mayů, vysoké kultury indiánské	77
<i>Dittrich A.</i> : Babylonská teorie pohybu slunečního	216
<i>Horská Z.</i> : Mikuláš Koperník	103
<i>Jaroš V.</i> : President Klement Gottwald	49
<i>Kadavý F.</i> : Dvacet pět let lidové hvězdárny v Praze	129
<i>Kadavý F.</i> : Náš Karel Novák	134
<i>Klepešta J.</i> : Nejmenší a největší Maksutovy a Schmidtovy komory	30
<i>Kopecký M.</i> : O životní době slunečních skvrn	213
<i>Kučírek J.</i> : Na návštěvě u sovětských astronomů	174
<i>Landová-Štychová L.</i> : Naše úkoly	3
<i>Landová-Štychová L.</i> : Naše jubilea a jejich dějinný význam	4
<i>Landová-Štychová L.</i> : Náš druhý dělnický president republiky Československé soudruh Antonín Zápotocký	73
<i>Landová-Štychová L.</i> : Májová úvaha 1953	99
<i>Landová-Štychová L.</i> : Dvacet pět let lidové hvězdárny na Petříně v souvislosti s jubilejními oslavami díla Mikuláše Koperníka	123
<i>Landová-Štychová L.</i> : Polské oslavy Mikuláše Koperníka	149
<i>Milde L.</i> : Odkaz J. V. Stalina	25
<i>Mrkos A.</i> : O naší nové astrokomoře Maksutova systému	157
<i>Novák K.</i> : Kyvadlový časoměr s elektromagnetickým pohonem pomocí tíže a s mechanicky poháněnou rafií vteřinovou	58
<i>Novák K.</i> : Staří kronikáři a neobvyklé nebeské úkazy	195
<i>Novák K.</i> : Pokusná konstrukce přesných kyvadlových hodin	219
<i>Perek L.</i> : Konference o výzkumu proměnných hvězd v Brně	117
<i>Plavec M.</i> : Vývoj meteorických rojů	205
<i>Prantl F.</i> : Věda zákonodárkyně společnosti	147

<i>Slouka H.</i> : Castor, mnohonásobná hvězdná soustava	10
<i>Slouka H.</i> : O rozličném stáří hvězd	37
<i>Slouka H.</i> : Koperníkova cesta k sluneční soustavě	108
<i>Slouka H.</i> : Vesmír novým měřítkem	209
<i>Strnad K.</i> : Konference zástupců lidových hvězdáren a závodních astronomických kroužků o jejich osvětově výchovném poslání ve spolupráci s osvětovými besedami	16
<i>Šternberk B.</i> : Časová měření amatéra	27
<i>Šternberk B.</i> : Barva hvězd	151
<i>Štych J.</i> : Mikuláš Koperník	101
<i>Švestka Z.</i> : O rotaci hvězd	182
<i>Vanýsek Vl.</i> : Polární dalekohled	153
Fotografická irradieace	55
Konference o otázkách fotometrických pozorování malých planet	164
Oslava Mikuláše Koperníka v Praze	127
Stoleté výročí úmrtí Kristiána Dopplera	114
Třicet pět let astronomické činnosti Karla Nováka	132
Usnesení konference pro výzkum proměnných hvězd	117
Vědec a popularisátor F. J. Studnička	8
Zveme vás do sekce Čs. astronomické společnosti	19

*   *

*

<i>Zprávy časové sekce</i>	20
<i>Zprávy fotografické sekce</i>	70
<i>Zprávy historické sekce</i>	29, 86
<i>Zprávy instrumentální sekce</i>	162, 187
<i>Zprávy planetární sekce</i>	69, 120, 184
<i>Zprávy počtářské sekce</i>	44, 66, 90
<i>Zprávy přístrojové sekce</i>	21, 40, 63, 140
<i>Zprávy sekce komet</i>	67, 190
<i>Zprávy sekce proměnných hvězd</i>	23
<i>Zprávy sluneční sekce</i>	42, 65, 87
<i>Zprávy našich kroužků a hvězdáren</i>	24, 92, 164
<i>Zprávy meteorické sekce</i>	190
<i>Zprávy meteorologické sekce</i>	118
<i>Zprávy našich pozorovatelů</i>	162
<i>Nové knihy a publikace</i>	47, 71, 93, 143, 168, 192
<i>Z činnosti Čs. astronomické společnosti</i>	48, 72, 95, 189
<i>Co, kdy a jak pozorovat</i>	91, 143, 191

Co nového v astronomii a vědách příbuzných

Fysika	169
Galaxie	26, 51, 121
Hvězdy	2, 26, 51, 98, 113, 121, 145
Komety	2, 51, 76, 121, 145, 146, 169
Meteory	145, 146
Milhoviny	145, 169
Novy	76, 121
Planety a jejich měsíce	2, 113, 146, 169
Proměnné	169
Různé	2, 26, 76, 98, 121, 145, 170
Slunce a polární záře	26, 76, 146

ŘÍŠE HVĚZD

ČASOPIS PRO PĚSTOVÁNÍ ASTRONOMIE
A PŘÍBUZNÝCH VĚD

*Vydává Ministerstvo kultury
ve spolupráci s Československou společností astronomickou
v Praze*

ROČNÍK XXXV

V PRAZE 1954

Nákladem Československé astronomické společnosti v Praze v nakladatelství Orbis, n. p.
Praha XII, Stalinova 46

O B S A H :

Články

<i>Bouška J.</i> : X. valné shromáždění Mezinárodní unie geodetické a geofyzikální v Římě	264
<i>Černý Vl.</i> : Zemský magnetismus — základní pojmy a poznatky	99
<i>Dějč A. D.</i> : Budování hlavní astronomické observatoře Akademie věd SSSR	7, 34
<i>Herman-Otavský K.</i> : Transparenční vrstvy a jejich význam pro astronomickou pozorovací techniku	39
<i>Herman-Otavský K.</i> : Fotografujeme triedrem	54
<i>Herman-Otavský K.</i> : Hodinový pohyb a jemné vedení astronomického přístroje	241, 266
<i>Kádner O. E.</i> : Určení zeměpisných souřadnic hvězdárny	183
<i>Klepešta J.</i> : Nová organizace astronomického bádání v Polsku	6
<i>Kopecký M.</i> : O končícím 11letém cyklu slunečních skvrn	195
<i>Kopecký M.</i> : Dlouhodobé změny periodity slunečních skvrn	195
<i>Kukarkin B. V.</i> : Proměnné hvězdy	51, 83, 106, 123, 160, 192, 225, 274
<i>Michovský K.</i> : Redukce pozorování proměnných hvězd	277
<i>Mohr J. M.</i> : Vzniká a zaniká Vesmír?	29
<i>Obtárka O.</i> : Radiová astronomie zkoumá soustavu Mléčné dráhy	186
<i>Plavec M.</i> : Jak meteorické zdroje stárnou	3
<i>Plavec M.</i> : Pozdní věk meteorických rojů	156
<i>Sadil J.</i> : Nový vědní obor — astrobotanika	75
<i>Sadil J.</i> : Současný stav otázky existence života na Marsu	219
<i>Sehnal L.</i> : O meteorickém roji Quadrantid	105
<i>Sitar J.</i> : Fysiologie optického vnímání v astronomii	229
<i>Slouka H.</i> : O rotaci galaxií	56, 80
<i>Slouka H.</i> : Pozorování částečného zatmění Slunce 30. VI. 1954	163
<i>Slouka H.</i> : O nutnosti světového kalendáře	190
<i>Slouka H.</i> : Problémy kosmického magnetismu	255
<i>Šaroch Zd.</i> : Použití gradace světla cloněním objektivu k účelům visuální fotometrie v amatérské praxi	126
<i>Šaroch Zd.</i> : Fotografie slunečního spektra	260
<i>Šternberk B.</i> : Pulkovská observatoř postavena znovu	147
<i>Landová-Štychová L.</i> : Popularisace astronomie, lidové hvězdárny a národní výbory	27
<i>Vanýšek Vl.</i> : Za slunečním zatměním v Polsku	153
Nové dílo bratří Erhartů	281
Předběžná zpráva a geomagnetické aktivity při částečném zatmění Slunce 30. června 1954 podle měření na observatoři Průhonice u Prahy	198
Rozdělení činnosti ČAS	88
Vzpomínáme Ing. V. Rolčíka	240

<i>Zprávy čs. astronomické společnosti</i>	22
<i>Zprávy a pokyny časové sekce</i>	94, 175, 202
<i>Zprávy a pokyny fotografické sekce</i>	140
<i>Zprávy a pokyny lunární sekce</i>	203
<i>Zprávy a pokyny meteorické sekce</i>	139
<i>Zprávy a pokyny měsíční sekce</i>	14, 111
<i>Zprávy a pokyny sekce komet</i>	16, 69
<i>Zprávy našich kroužků a hvězdáren</i> 48, 71, 96, 119, 143, 178, 214, 250, 283, 284	
<i>Zprávy našich pozorovatelů</i>	120, 139, 176, 200, 248, 281
<i>Zprávy a pokyny optické sekce</i>	64, 91, 114, 165, 203, 246
<i>Zprávy a pokyny planetární sekce</i>	13, 118
<i>Zprávy a pokyny sekce proměnných hvězd</i>	134, 176, 247
<i>Zprávy a pokyny přístrojové sekce</i>	12, 43, 66, 83, 128, 171, 244
<i>Zprávy a pokyny sluneční sekce</i>	174, 202, 282
<i>Co, kdy a jak pozorovat</i>	17, 70, 95, 178
<i>Nové knihy a publikace</i>	19, 47, 94, 120, 142, 213, 283
<i>Nové objevy a výzkumy</i>	199

Co nového v astronomii a vědách příbuzných

Fysika	182
Galaxie	50, 73, 98, 145, 218, 253, 254
Hvězdy	1, 2, 25, 49, 73, 98, 124, 122, 146, 217, 218, 253, 254
Kometry	1, 2, 25, 49, 121, 145, 181, 217, 265
Meteory	74
Mlhoviny	26, 121, 253
Novy	121, 181, 217, 218
Planety a jejich měsíce	25, 26, 39, 73, 74, 97, 122, 145, 182, 217, 254, 263
Proměnné	1, 2, 50, 73, 97, 98
Různé	1, 50, 73, 74, 97, 146, 218
Slunce a polární záře	1, 26, 49; 145, 146

ŘÍŠE HVĚZD

POPULÁRNĚ VĚDECKÝ ASTRONOMICKÝ
ČASOPIS

Řídila redakční rada:

*Prof. Dr. J. Mohr (vedoucí redaktor), Dr. J. Bouška (výkonný redaktor),
F. Kadavý, L. Landová-Štychová, B. Maleček, Dr. O. Obírka a K. Strnad;
technická redaktorka D. Hrochová*

ROČNÍK XXXVI

V PRAZE 1955

Vydalo ministerstvo kultury v nakladatelství Orbis, n. p.

1. Články

<i>Bajcár R.</i> : Hľadanie nových premenných hviezd	145
— Pozorujte premenné hviezdy	246
<i>Bouška J.</i> : Pozorování zatmění Slunce v SSSR	25, 59
— Raketové sondáže zemské atmosféry	225
<i>Černý V.</i> : Polární záře a geomagnetické jevy	169, 205
<i>Dittrich A.</i> : Původ zvěrokruhu	150
— Zimní slunovrat r. 1948 starým čínským způsobem	10
<i>Dojčák F.</i> : Sichote-Alinský meteorit	196
— Tunguzský meteorit	80
<i>Farský V.</i> : Rozlišování těsných visuálních dvojhvězd dalekohledem	13
<i>Gadomski J.</i> : <i>Astronomie v Polsku</i>	265
<i>Grygar J.</i> : Radar a meteory	193, 227
<i>Kadavý F.</i> : Amatérská astronomie po revoluci 1945	102
— Slunce — nejbližší hvězda	34
<i>Kádner O. E.</i> : Nové cesty astrometrie	6
<i>Karský G.</i> : Pravoúhlý mikrometr	136
<i>Klepešta J.</i> : Fotografické výsledky z oposice Marsu roku 1954	254
<i>Kopecký M.</i> : Blíží se maximum slunečních skvrn	149
— O dvou částech hlavní větve diagramu spektrum-svítilivost	199
<i>Kukarkin B. V.</i> : Proměnné hvězdy	63, 83, 153, 176
<i>Matoušek S.</i> : Zkoušení zrcadlových objektivů	158, 179
<i>Náprstková J.</i> : Hertzsprungův-Russellův diagram	131
— Orientace na obloze	173
<i>Novák A.</i> : Zajímavá proměnná hvězda	54
<i>Novák K.</i> : Několik poznámek k sestrojení bodlového chronografu	208
<i>Obárka O.</i> : Fotometr k pozorování proměnných hvězd	274
— Teploty hvězd a jejich určování	217
<i>Pajdušáková-Mrkosová E.</i> : Nočné svietiace mraky	269
<i>Plavec M.</i> : II. meteorická konference ve Smolenicích	39
— IX. sjezd Mezinárodní astronomické unie v Dublinu	241
<i>Peřina A.</i> : O digresích hvězd	250, 271
<i>Ruprecht J.</i> : Hvězdná asociace v Orionu	49
<i>Sadíl J.</i> : Saturnovy prstence	73
<i>Schmied L.</i> : Trochu jinak o sluneční činnosti	79
<i>Soják F.</i> : Dvě stě let Kantovy kosmogonie	156
<i>Strnad K.</i> : III. konference zástupců lidových hvězdáren, astronomických kroužků a vědeckých pracovníků v oboru astronomie	41
— Deset let budování lidových hvězdáren	97
<i>Svoboda K.</i> : Elektronový dalekohled	2
— Fotogrametrie v astronomii	221
<i>Šimon R.</i> : Příspěvek k otázce přívodu vltavinů	121
<i>Široký J.</i> : O vzniku hvězd v kulových složkách galaxií	135
<i>Štohl J.</i> : Temné globule	127
<i>Valníček B.</i> : Klasifikace útvarů fotosféry	124
— Spektra meteorů	31
<i>Vanýsek V.</i> : Deset let československé astronomie	107
<i>Volfová L.</i> : Zemětřesení u nás a jejich pozorování	201

2. Drobné zprávy

Do nového ročníku (1) — Kometa Wirtanen (12) — Supernova Wild (12) — Ako usnadniť brúsenie zrkadiel (18) — Pozorování planety Jupitera v opocii 1953 (20) — Z prístrojové sekce astronomického odboru ZK MEZ Vsetín (23) — Prof. Dr T. Banachiewicz zemrel (38) — 25. výročí objevení planety Pluta (67) — Sto let od smrti K. F. Gausse (68) — Radiové spojení v medziplanetárnim prostoru (68) — Nový prístroj k fotografování Mésice (82) — Prostorové rozložení globulí, pozorovaných na pozadí mlhovin (86) — Celostátní schůze astronomů (86) — Profesor Albert Einstein zemrel (110) — Josef Klepešta - šedesátkrát kolem Slunce (139) — Výpočet elementů meteorického roje (163) — O změnách v rozložení jasnosti zodiakálního světla (175) — Dělicí stroj amatérské výroby (182) — Technetium ve spektrech hvězd třídy S (215) — Zemrel Dr Rudolf Schneider (228) — Zatmění Mésice 29. listopadu 1955 (256) — Astronomie na našich jedenáctiletých (258) — Dr Bohumil Mašek zemrel (258) — Mezinárodní geofyzikální rok (275) — Viditelnost planet v roce 1956 (276) — Malý amatérsky zhotovený reflektor (277).

3. Co nového v astronomii

Polární záře (47) — Nové objekty (47) — Kometa Haro-Chavira 1954k (69) — Kometa Koppf (69) — Nova Sagittarii 1955 (87) — Elementy komety 1954k (87) — Definitivní označení komet v roce 1950/51 (87, 112) Definitivní relativní čísla v roce 1954 (111) — Kometa Harrington-Abell 1955a (112) — Nové komety (141) — Nové elementy komety 1954k (141) — Elementy komety 1955a (141) — Výzkum slapů zemské kůry (141) — Tabulky vysoké atmosféry (141) — Supernova Serpentis (164) — Periodická kometa Whipple 1955d (164) — Zákrytová proměnná V 382 Cygni (164) — Fotografická fotometrie a kolorimetrie mimo-galaktických mlhovin (164) — Kometa Mrkos 1955e (183) — Jak byla Mrkosova kometa jasná (183) — Pozorování Mrkosovy komety v Ondřejově (185) — Měsíční meteory (186) — Dlouhodobé změny jedenáctiletého slunečního cyklu (186) — Zákryt dvou diskretních zdrojů radiového záření Mésicem (187) — Statistické studium některých morfologických zvláštností nových hvězd (187) — Nový meteorit v SSSR (187) — Fyzikální procesy v hustém plyno-prachovém mračnu, vedoucí k jeho kompresi (187) — O struktuře některých rozptýlujících se prachových mlhovin (211) — Difusní mlhoviny a mezihvězdné magnetické pole (211) — Ztotožnění některých zdrojů radiového záření s optickými objekty (211) — Vodíko-heliový model Slunce (211) — Nové komety (211) — Úplné zatmění Slunce 20. VI. 1955 (229) — Nejmenší bílý trpaslík (229) — Televisní blinkmikroskop (229) — Pohyb spirální větve Galaxie (230) — V roce 1954 bylo minimum sluneční činnosti (230) — Kometa Honda 1955g (259) — Spektra komet 1955e a 1955f (259) — Hvězda o nejmenší známé hmotě (260) — Periodická kometa Perrine-Mrkos (278) — Periodická kometa du Toit 2 (278) — Rozdíl poledníků Ferro-Greenwich (278) — Transistorový počítač stroj (278) — Před zrušením rytmických signálů? (279) — Vytápění absorbovanou sluneční energií (279) — Novinky v konstrukci počítačích strojů (279).

4. Z lidových hvězdáren a astronomických kroužků

Pozorování hvězd vo dne (45) — Výsledky fotografického pozorování kontaktů při částečném zatmění Slunce dne 30. VI. 1954 (46) — Jak pomáhá oblastní lidová hvězdárna astronomickým kroužkům (69) — Pozorování planety Marse 1954 (87) — Zpráva o pozorování částečného zatmění Slunce dne 30. VI. 1954 na lidové hvězdárně na Vsetíně (88) — Astronomický kroužek v Děčíně (91) — Moje cesta k astronomii (92) — Astronomické kroužky na školách (92) — Pět let činnosti lidové hvězdárny na Vsetíně (112) — Pět let okresní lidové hvězdárny v Prostějově (113) — Visuální Maksutovův dalekohled v Prostějově (115) — Obvodní hvězdárna Humenné v popularizační a vědecké práci (115) — Ze

života astronomického kroužku závodního klubu v Gottwaldově (116) — Astrokomora Benar (142) — Výsledek dobré spolupráce - a jak se to dělat nemá (142) — Zpráva o činnosti lidové hvězdárny v Praze za rok 1954 (143) — Astronomický kroužek v Leviciach (165) — Besedy s posluchači - večery otázek a odpovědí (166) — Pozorování konjunkce Jupitera s Uranem na Petřínské hvězdárně (188) — Pozorování zatmění Slunce 30. VI. 1954 na lidové hvězdárně na Petříně (188) — Zpráva sluneční sekce za léta 1953 a 1954 (189) — Z činnosti astronomického kroužku ZK ROH Vulkan v Hrádku n. N. (189) — Strávili jsme večer na lidové hvězdárně v Brně (190) — Pozorování komet na lidových hvězdárnách (212) — Pozorování komety Mrkos 1955e na okresní lidové hvězdárně v Prostějově (212) — Pozorování slunečního zatmění 30. června 1954 na oblastní lidové hvězdárně v Plzni (213) — O činnosti lidové hvězdárny v Rokycanech (231) — Z činnosti nymburských astronomů-amatérů (231) — Práce astronomického kroužku jedenáctiletky v Lounech (232) — Kopule pro pozorovatelny (233) — Rekonstrukce hlavního dalekohledu lidové hvězdárny na Petříně (234) — Zahraňiční hosté na lidové hvězdárně v Praze (234) — Astronomická školení v Mutěnině (235) — Model měsíční krajiny (236) — Lidová hvězdárna v Praze v době I. celostátní spartakiády (236) — Konference astronomů amatérů (261) — Pozorování komety 1955f a 1955g na okresní lidové hvězdárně v Prostějově (261) — O činnosti astronomického kroužku při domě osvěty v Poděbradech (262) — II. konference astronomov-amatérů v Prešově (280) — Kurs pro ředitele a vedoucí lidových hvězdáren a astronomických kroužků (280) — Pozorování planety Jupitera v opozici 1955 (281).

5. Nové knihy a publikace

Bulletin čs. ústavů astronomických (47, 95, 118, 263, 282) — Vl. Guth: Katalog fotografovaných stop meteorů 1885—1930 (47) — L. J. Lukeš: Základy geodetické astronomie (47) — V. Guth, F. Link, J. M. Mohr, B. Šternberk: Astronomie (94) — J. Bouška, V. Guth, F. Link: Hvězdářská ročenka 1955 (94) — I. P. Popov: Slunce a Země (95) — N. J. Kondratěv: Astronomie pro letce (95) — Kulturně politický kalendář (95) — J. Alter: Astronomická paradoxa (118) — O. Kádner: Astronomická navigace pro letce (118) — Z. Švestka: Hvězdné atmosféry (118) — Astronomie pro jedenáctý postupný ročník (119) — Velký ruský slovník (144) — N. B. Richter: Statistik und Physik der Kometen (144) — V. I. Smirnov: Učebnice vyšší matematiky (167) — A. Staus: Fernrohrmontierungen und ihre Schutzbauten für Sternfreunde (168) — V. A. Jaštold-Govorko: Jemnozrná vyvolávání (191) — A. A. Michajlov: Teorija zatmenij (191) — D. D. Maksutov: Technologie der astronomischen Optik (191) — J. M. Šapiro: Vnější balistika (237) — J. Kleczek: Nitro Slunce a život na Zemi (238) — R. Janiczek: Atlas mikro a makrokosmu (238) — Astronomická tabulka 1955 (238) — Fr. Fiala: Matematická kartografie (239) — S. N. Blažko: Kurs sferické astronomie (239) — B. Ljapunov: Boj o rychlost (239) — J. M. Šifrinová: Slunce, zdroj přírodní energie (263) — V. Elznic: SINTACOS 8 (263) — J. Madar: Základy matematického zeměpisu (282) — J. Klepešta, F. Fischer: Povrch Měsíce (282) — A. Unsöld: Physik der Sternatmosphären (282) — V. Pilát: Návody k základním fyzikálním měřením (282) — V. a J. Erhartové: Praktická astronomická optika (283).

6. Úkazy na obloze

Leden (24) — Únor a březen (47) — Duben (72) — Květen (96) — Červen (120) — Červenec (144) — Srpen (168) — Září (192) — Říjen (216) — Listopad (240) — Prosinec (264) — Leden 1956 (284).

7. Dotazy a odpovědi

Jak vznikají dvojhvězdy (71) — Proč se u velkých planet některé měsíce otáčejí opačně (71) — Jaký je dnešní názor na podstatu gravitace (140) — Řecká abeceda (237).

Říše hvězd

POPULÁRNĚ VĚDECKÝ ASTRONOMICKÝ
ČASOPIS

ROČNÍK 37

1956

NAKLADATELSTVÍ ORBIS, N. P., PRAHA

OBSAH

1. Články

<i>J. Bouška</i> : Astronomie v NDR	31
— Belgická královská hvězdárna v Uccle	249
— Kolik je na světě koronografů?	61
— Měsíční zatmění	221
— Mezinárodní geofyzikální rok 1957—1958	123
— Spolková hvězdárna v Curychu	162
<i>M. Brož</i> : Fotografování meteorů v Astronomickém ústavu ČSAV	270
<i>J. Filípek</i> : Moderní metody měření přesného času	97, 127
<i>B. Hacar</i> : Přeměna nové hvězdy v algolidu	73
<i>K. Hermann-Otavský</i> : Československý dvojlomný monochromátor	4
— Od protuberancí ke koruně	169
<i>F. Janák</i> : Spirální struktura Galaxie podle radiových pozorování mezihvězdného vodíku	77
<i>F. Kadeřávek</i> : Dvousté výročí narození Františka Josefa Gerstnera	63
<i>O. E. Kádner</i> : Astronomie pomáhá geodesii	9
<i>G. Karský</i> : O astronomických mapách	152
— Využití astronomických map	177
<i>J. Klepešta</i> : Fotografické rozdílly jasností hvězd a jejich určení z negativů	38
— Malé Zeissovó planetarium	49
<i>F. Konečný</i> : Sedmdesát let doc. dr. Bohumila Hacara	164
<i>M. Kopecký</i> : Probíhá v nitru hvězd přeměna hmoty v energii?	149
— Organizace pozorování Slunce během Mezinárodního geofyzikálního roku	265
<i>Z. Kvíz</i> : Astronomičtí filatelisté	15
— Mezinárodní meteorický rok a náš program	204
— Pozorujte meteory	241
— Pozorujte teleskopické meteory	51
<i>F. Longauer</i> : Obrazy Slнца a slnečný ornament na predmetoch predhistorických	104
<i>J. Náprstková</i> : Aktivní oblasti na Slunci	79
— Nebojme se matematiky	111, 131, 159, 179, 207, 252, 272
<i>V. Nechvíle</i> : Edmund Halley	217
<i>O. Obůrka</i> : Výzkumný program umělých družic Země	25
— Šedesát let Archenholdovy hvězdárny v Berlíně-Treptowě	267
— O. E. Kádner: Výstava Zeissových přístrojů v Praze	64
<i>B. Onderlíčka</i> : Dvojhvězdy	193, 229
— Úplné zatmění Slunce 20. června 1955	103
<i>V. Ptáček</i> : Prostá elektronická pomůcka k registraci časových signálů	86
<i>J. Rečičár</i> : Sledování meteorov na krátkých vlnách	7
<i>J. Sadil</i> : Několik slov k letošní Marsově oposici	145
<i>K. Strnad</i> : IV. konference zástupců lidových hvězdáren	39
<i>J. Svatoš</i> : Pozorujeme dvojhvězdy	13
<i>K. Svoboda</i> : Umělé sateloidy Země	56
<i>I. Szeghy</i> : Záhada červeného posumu	34

Z. Šaroch: Ěta Aquilae	121
S. Šebek: Pamětní síň Tychona Brahe v Benátkách nad Jizerou	247
J. Tremko: Nepriama metóda sčítania hviezd	175
V. Vanýsek: Astrofyzikální konference na Krymu	1
B. Vaniček: Fotoheliofraf konstrukce D. D. Maksutova	202
— Ondřejovská observatoř Astronomického ústavu Čs. akademie věd	82
A. Vrátník: Nová měření jasnosti hvězd	276

2. Drobné zprávy

Nový typ fotometru (30) — Kometa Olbers 1956a (37) — Nová asteroida (37) — Nové komety (76) — Lickova hvězdárna na Mount Hamiltonu (110) — Saturnovy měsíce (120) — Observatoř ve Stockholmu (135) — Délka středu kotouče Marsu (162) — Marsovy měsíce (163) — Profesor Sergej Nikolajevič Blažko zemřel (165) — Vědecký program pulkovské hvězdárny (184) — Změna ve vysílání čs. časového signálu (201) — Periodická kometa Johnson 1956f (206) Raketa dosáhne výšky 1200 km (246) — František Kadavý šedesátníkem (257) — Nová kometa Arend-Roland 1956h (269) — Bělehradská hvězdárna (275) — Profesor V. Trkal zemřel (277) — Otto Julevič Šmidt zemřel (277) — Ing. Václav Borecký zemřel (278).

3. Co nového v astronomii

Efemeridy periodických komet (17) — Přesnější časové znamení pražského rozhlasu (18) — Fotografický atlas oblohy (18) — Nový index sluneční aktivity (19) — Šedá skvrna na Jupiteru (65) — Definitivní označení komet v roce 1952 (65) — Maximum sluneční činnosti (66) — Elektrické výboje v atmosféře Jupitera? (66) — Změny jasností planetek (66) — Dobrá propagace astronomie (66) — Přesnost různých metod určení zeměpisné délky (90) — Barevný index malých planet (90) — Vzplanula roku 1951 P Cygni? (91) — Převod na hvězdný katalog FK 3 (91) — Nová metoda určení zeměpisných souřadnic (117) — K objevu šedé skvrny na Jupiteru (117) — Sluneční činnost v roce 1955 (118) — Změna v řízení časového signálu pražského rozhlasu (136) — Nový fotografický materiál pro snímky meteorů (136) — Nový československý časový signál (137) — Fotografie vodíkových oblastí v Mléčné dráze jižní oblohy (137) — Pokus o pozorování galaktického jádra na frekvenci 400 MHz (137) — Výzkum zdrojů radiového záření (138) — Nové komety (165) — Planety hvězd (166) — Prostorové rozložení hvězd v M 4 (166) — Stupeň polarisace galaxií a jejich vývoj (166) — Nový způsob předpovědi počasí (167) — Pohyby hvězd v asociacích (185) — Morfologie galaxií (185) — Nový meteorický radiolokátor v SSSR (185) — O možnosti pozorování korony ve spjitém spektru (186) — Mezihvězdný vodík a místní systém (186) — První skutečná radiohvězda? (186) — Radiové záření mlhoviny v Orionu a některých jiných zdrojů na vlnové délce 9,4 cm (187) — K otázce radiového záření Jupitera (188) — Přenosné seismografy (188) — Spolupráce radiotechniků v rámci Mezinárodního geofyzikálního roku (211) — VII. mezinárodní astrofyzikální kolokvium v Liège (212) — Soudobé problémy výzkumu mezihvězdné hmoty (213) — Sjezd československých a polských astronomů (234) — Rudý posuv vodíkové čáry 21 cm (235) — Bolid nad Uralem (235) — Astronomický psací stroj (235) — Hvězdy typu β Canis Maioris (235) — Periodická kometa Crommelin 1956g (258) — Vývoj skupin slunečních skvrn současného cyklu (258) — Pozorování čáry 5694 Å ve sluneční koruně (258) — Stavba observatoře na Lomnickém štítě (258) — Zajímavosti z meteorické astronomie (259) — Přípravy na Mezinárodní geofyzikální rok (259) — Srážka galaxií (279) — Doba rotace Planety Pluto (279) — Wilsonova komora pro Lomnický štít (279) — Co bylo pozorováno na Marsu v létě 1956 (279) — Mapy sluneční fotosféry (280) — Význačná sluneční protuberance 24. IX. 1956 (281) — Výzkum Slunce v Ondřejově (281).

4. Z lidových hvězdáren a astronomických kroužků

Pozorování Marse v roce 1954 v Poděbradech (19) — Zážitky z cesty po lidových hvězdárnách v Čechách a na Morave (21) — Oblastní lidová hvězdárna v Brně v roce 1955 (43) — O činnosti astronomického kroužku ZK ROH Vulkan v Hrádku n. N. (44) — Připravujte se na Mezinárodní meteorický rok! (45) — Pozorování Geminid 1955 na Radhošti (66) — Sluneční služba v ČSR (67) — Pozorování členů meteorické sekce Oblastní lidové hvězdárny v Brně v roce 1955 (69) — Večery astronomických noviněk (70) — Nový výrazný útvar na Jupiteru (92) — Zpráva o činnosti Lidové hvězdárny v Praze za rok 1955 (93) — Fotografování slunečního povrchu v Plzni (93) — Kulturní střediska na nádražích (94) — Konference pozorovatelů meteorů (118) — Výstava o astronomickém měření času (119) — O činnosti astronomického kroužku ve Vítkově (119) — Aktiv astronomických kroužků a lidových hvězdáren Pražského kraje (139) — Zkušenosti z kursů broušení astronomických zrcadel (140) — Aktiv zástupců astronomických kroužků v kraji Ústí nad Labem (141) — Konference pozorovatelů meteorů v Brně 26. a 27. V. 1956 (167) — Druhá astronomická výstava v Lounech (188) — O činnosti astronomického kroužku při 11leté střední škole v Ostravě (213) — Obvodná lidová hvězdárna v Humennem v roku 1955 (213) — Pozorování Slunce na Lidové hvězdárně v Praze v I. polovině r. 1956 (236) — Pozorování cefeidy δ Cephei (236) — Planetoida Pallas a M 15 v Pegasu (237) — Otevření Lidové hvězdárny v Ostravě (237) — Z činnosti kruhu přátel astronomie v Benešově u Prahy (238) — Osvětlová práce Lidové hvězdárny v Praze v I. pololetí 1956 (260) — Pozorování Marsu 1956 na Lomnickém štítě (260) — Lidová umělecká tvořivost na hvězdárně v Ostravě (261) — Na lidové hvězdárně Urania v Budapešti (282) — Celostátní meteorická expedice 1956 (283) — Nová lidová hvězdárna (285).

5. Z našeho vědeckého života

Celostátní schůze astronomů (16) — Celostátní konference o aplikacích matematiky (165) — Schůze československých astronomů (278).

6. Nové knihy a publikace

J. Ryšavý: Geodesie I, II. (22) — V. V. Šaronov: Pozorování a viditelnost (23) — Sborník pro dějiny přírodních věd a techniky II. (23) — Z. Horák: Úvod do molekulové a atomové fyziky (23) — Astronomie pro jedenáctý postupný ročník (23) — V. Votruba, Č. Muzikář: Theorie elektromagnetického pole (23) — Bulletin čs. ústavů astronomických (46, 70, 142, 262) — A. Růkl, J. Klepešta: Prostorové mapky oblohy (46) — P. Ahnert: Kalender für Sternfreunde 1956 (46) — H. Slouka: Poznejte souhvězdí (46) — M. Waldmeier: Ergebnisse und Probleme der Sonnenforschung (47) — M. K. Grebenča, S. I. Novoselov: Učebnice matematické analýsy II. (47) — A. Bečvář: První cesta ke hvězdám (47) — M. Jiráček, A. Hálková, J. Morávek: Fotografický slovník (47) — J. Klepešta: Malá mapa Měsíce (47) — Kulturně politický kalendář 1956 (47) — J. Bouška, V. Guth, B. Onderlička: Hvězdářská ročenka na rok 1956 (70) — B. Havelka: Geometrická optika (70) — I. S. Šklovskij: Radioastronomija (71) — J. I. Perelman: Zajímavá astronomie (71) — J. Klepešta, L. J. Lužeš: Mapa měsíce (71) — S. Golycin: Populární topografie (71) — M. Plavec: Meteorické roje (95) — B. Polák: Podíl astronomie na tvorbě mapy (95) — R. Brandt: Himmelswunder im Feldstecher (95) — M. V. Lomonosov: Vybrané spisy (96) — E. Chvojková: Metoda ionosférických prognos (142) — M. Kopecký: Úvod do teorie rozložení výskytu slunečních skvrn na slunečním disku (142) — J. Verne: Honba za meteorem (142) — B. Maleček, L. Zachar: Astronomická tabulka 1956 (142) — P. I. Bakulin: Fundamentální katalogy hvězd (143) — M. Valouch, M. A. Valouch: Sedmimístné logaritmy čísel od 1 do 110 000 a goniometrických funkcí

v šedesátinném dělení (143) — E. L. Krinov: Padající hvězdy (143) — E. A. Vajnrib, V. I. Miljutin: Elektronová optika (143) — A. A. Šternfeld: Lety do vesmíru (143) — V. Jarník: Integrální počet II. (144) — Práce Astronomického observatória na Skalnatom Plese (168) — G. Bruno: Dialogy (168) — V. A. Šišakov: Na pomoc učíteli astronomie (190) — F. Link: Katalog měsíčních zatmění (191) — R. Schneider: Přesný čas (191) — B. Havelka: Geometrická optika II. (192) — F. Link: Změny klimatu a sluneční činnosti v posledních čtyřech tisíciletích (214) — M. P. Doluchanov: Šíření radiových vln (215) — B. Dzi-kiewicz: Zarys astronomii sferycznej i praktycznej dla topografów i geodetów (215) — J. Buchníček: Přírodní vědy proti náboženskému tmářství (215) — J. Cvekl: O protikladu vědeckého a náboženského světového názoru (215) — A. P. Sivers, N. A. Suslov: Osnovy radiolokaciji (239) — Vistas in Astronomy (239) — N. N. Solodjažnikov: Radiolokacija (239) — S. Hanzlík: Základy meteorologie a klimatologie (240) — A. Bečvář: Atlas Coeli 1950,0 (262) — J. Ver-ne: Na kometě (262) — A. I. Oparin, V. G. Fesenkov: Žizň vo vselennoj (263) — F. Kadavý, J. Klepešta: Lidová hvězdárna v Praze (263) — L. H. Aller: Astro-fysika (263) — Velký rusko-český slovník III. (263) — J. Dick: Grundtatsachen der sphärischen Astronomie (285) — J. Sadil: Planeta Mars (286) — F. Kocourek: Měřicí metody v meteorologii spodních vrstev ovzduší (286) — G. de Vaucou-leurs: Fyzika planety Mars (286) — S. N. Blažko: Praktická astronomie (287) — N. N. Sytinskaja: Luna i eje nabljudenije (287).

7. Úkazy na obloze

Únor (24) — Březen (48) — Duben (72) — Květen (96) — Červen (120) — Červenec (144) — Srpen (168) — Září (192) — Říjen (216) — Listopad (240) — Prosinec (264) — Leden 1957 (288).

ŘÍŠE HVĚZD

POPULÁRNĚ VĚDECKÝ ASTRONOMICKÝ
ČASOPIS

ROČNÍK 38

1957

NAKLADATELSTVÍ ORBIS, N. P., PRAHA

1. Články

<i>J. Bouška</i> : Československá účast na Mezinárodním geofyzikálním roku	169
— Sluneční zatmění	26
<i>K. Čermák</i> : Jantar — Mantar	200
<i>V. Černý</i> : Význam radioaktivity v moderní kosmogonii	105
<i>F. Fischer</i> : Problém „mostu“ ve východním valu Mare Crisium	181
<i>V. Gajdušek</i> : Visuální pozorování umělých satelitů	81
— Vliv vzdušného neklidu na jakost obrazu v dalekohledu	57
<i>J. Grygar, L. Kohoutek</i> : Astronomické poznámky z festivalového zájezdu do SSSR	222
— Cím je ovlivněno určení magnitud teleskopických meteorů	184
<i>K. Hermann—Otavský</i> : Lze pozorovat komplex slunečních jevů?	175
— Studium chromosféry Sloncovými filtry	265
<i>V. Hulínská</i> : V. celostátní konference zástupců lidových hvězdáren a astronomických kroužků	145
<i>F. Kadavý</i> : Důležitý úsek amatérské práce	5
— Jeden z nejobtížnějších úkolů geofyzikálního roku splněn	242
<i>O. E. Kádner</i> : Danjonův neosobní astroláb	104
— Nové metody pozorování Slunce pro určení azimutu a zeměpisných souřadnic	203
<i>G. Karský</i> : Měříme vzdálenost Měsíce	154
<i>J. Kleczek</i> : Astrofyzikální ústav Kazašské akademie věd v Alma-Atě	225
<i>J. Klepešta</i> : Fotografické sledování umělých satelitů	8
— Planetarium — vesmír v malém	82
<i>L. Kohoutek</i> : Chcete s námi fotografovat meteory?	252
— Nový rotující sektor brněnské Lidové hvězdárny	35
<i>D. Kohoutková</i> : Péče o lidové hvězdárny a astronomické kroužky v roce 1956	36
<i>S. Kolarík</i> : Konstrukce uložení astronomických zrcadel	195
<i>M. Kopecký</i> : Čtyřicet let sovětské astronomie	217
— Skupiny slunečních skvrn v heliografických šířkách větších než 40°	102
— Spolupráce astronomů amatérů s Astronomickým ústavem ČSAV v Ondřejově při pozorování slunečních skvrn	205
<i>V. Knybel</i> : Ke vzniku měsíčních kráterů	63
<i>Z. Kvíz</i> : Viditelnost meteorů a metoda nezávislého počítání	171
<i>F. Link</i> : Polární záře v Mezinárodním geofyzikálním roce	49
<i>F. Longauer</i> : Astronomické nástroje z bronzové doby	10
<i>L. J. Lukeš</i> : Stanovení korekce hvězdného chronometru z příjmu permanentního signálu	149
<i>O. Obárka</i> : Ionisovaný vodík v Galaxii	147
— Jaká je životnost družic Země	267
— Lidové hvězdárny a amatéři v NDR	99
— Nové práce o spirální mlhovině v Andromedě	25
— Od hrubého dělení dne k nepravidelnostem zemské rotace	126
— Vybuchující hvězdy	244
<i>B. Onderlíčka</i> : Nejjasnější hvězdy	270
<i>M. Plavec</i> : Spadl k nám meteorit?	53
<i>V. Ptáček</i> : Konstrukce a vlastnosti moderních křemenných hodin	1

<i>R. Rajchl</i> : Pozorujte zákryty hvězd Měsícem	177, 207
<i>J. Sadil</i> : Pozorování Marsu na Lidové hvězdárně v Praze 1956	73
<i>I. Szegehy</i> : Automatické slnečné hodiny na stredo-európsky čas	97
<i>R. Šimon</i> : Moravské vltaviny	193
<i>E. Škrabal</i> : O viditelnosti umělých družic	122
<i>J. Štěpánek</i> : Astronomické prvky v našich pověstech	152
<i>V. Vanýsek</i> : Několik poznámek o kometě Arend-Roland 1956h	121
— Optické sledování umělých družic	274
<i>A. Vrátník</i> : Výskyt rozsáhlých mračen na Marsu	33
<i>L. Webrová</i> : Časová služba u nás a v NDR	247

2. Drobné zprávy

Dr Bohumil Šternberk šedesátníkem (40) — Akademik G. A. Šajn zemřel (64) — Zemřela paní Aloisie Nušlová (65) — Maria Bettelheimová oslavila šedesáté narozeniny (85) — Zeměměřická vědecká konference (85) — Šedesátiny Jindřicha Brejly (107) — Pozorování polárních září v Mezinárodním geofyzikálním roce (107) — Výzkum polárních září (125) — Poznámka k článku ing. V. Gajduška o vlivu vzdušného neklidu na jakost obrazu v dalekohledu (134) — Přejítí Merkura (151) — Seismický výzkum ČSR (159) — Zemřela Růžena Studničková (160) — Komete Wirtanen 1956c (204) — Šedesát let Karla Strnada (255) — Sedmdesát let Karla Nováka (278).

3. Co nového v astronomii

Další zdokonalení československých časových signálů (16) — Hmoty galaxií (17) — 110 let Zeissových závodů v Jeně (18) — Nový polský dalekohled (18) — Efemerida komety Baade 1954h (19) — Efemerida komety Haro-Chavira 1954k (19) — Efemerida periodické komety Oterma 1942 VII (19) — Nova v mlhovině M 31? (19) — Elementy komety Arend-Roland (20) — Mapy sluneční fotosféry (20, 89, 136, 188, 213, 258) — Nový dalekohled krymské hvězdárny (20) — Efemerida periodické komety Kopff 1951 VII (21) — Kometa Arend-Roland 1956h (42, 88) — Podmínky na povrchu planety Venuše (44) — Efemerida periodické komety Johnson 1956f (44) — Periodická kometa Grigg-Skjellerup 1956i (45) — Efemerida periodické komety Ashbrook-Jackson 1955c (45) — Efemerida periodické komety Daniel (45) — Objekt Sandford (45) — Okamžiky vysílání časových signálů v lednu 1957 (65) — Efemerida komety Tuttle-Giacobini-Kresák (65) — Kometa Arend-Roland: Bude jasná či nebude? (66) — Efemerida periodické komety Olbers (67) — Polární záře nad jižními Čechami (68) — Malé planety v roce 1957 (86) — Periodická kometa Kopff 1957a (86, 282) — K objevu objektu Sandford (86) — Meteorické dráhy (86) — Supernova (86) — Okamžiky vysílání časových signálů v únoru 1957 (87) — Periodická kometa Schwassmann-Wachmann I (87) — Projekt nejrychlejšího matematického stroje (88) — Definitivní označení komet v roce 1953 (88) — Relativní čísla v roce 1956 (108) — Supernova v NGC 2841 (109) — Okamžiky vysílání časových signálů v březnu 1957 (109) — Pokovování astronomických zrcadel (109) — Kometa Rijves 1957b? (110) — Periodická kometa D'Arrest (110) — Přípravy na Mezinárodní geofyzikální rok v Ondřejově (110) — Okamžiky vysílání časových signálů v dubnu 1957 (134) — První umělý satelit (135) — Phoenicidy — nový roj meteorů na jižní obloze (135) — Přiblížení Laodamie k Marsu v roce 1957 (135) — Sledování slapů zemské kůry (135) — Barva a koeficient jasnosti typických měsíčních útvarů (136) — Katalog absolutních jasností komet (136) — Instruktáž o problémech meziplanetárních letů (137) — Nová proměnná hvězda k souhvězdí Cefeja (137) — Supernova (160) — Efemerida periodické komety Encke 1953f (160) — Okamžiky vysílání ča-

sových signálů v květnu 1957 (161) — Příklad pro výzkum ionosféry (161) — Poplachová služba v Mezinárodním geofyzikálním roce (161) — Efemerida periodické komety Arend-Rigaux 1950 VII (162) — Efemerida komety Arend-Roland 1956h (162) — Absolutní velikost komety Arend-Roland 1956h (163) — Efemerida periodické komety Kopff 1957a (163) — Výzkum radioaktivity ovzduší (163) — Nový meteorický roj v Bootu (186) — Výzkum kosmického záření (186) — Periodická kometa Harrington-Wilson 1951 IX (187) — Výzkum ionosféry (187) — Kalendář Mezinárodního geofyzikálního roku (189) — Okamžiky vysílání časových signálů v červnu 1957 (189) — Periodická kometa Encke 1957c (211) — Kometa Mrkos 1957d (212) — Okamžiky vysílání časových signálů v červenci 1957 (212) — Objekt Schubart (213, 234) — První umělá družice vypuštěna v SSSR (230) — Planetka Geografia (231) — Fotometrické parametry komety Arend-Roland 1956h (231) — Astronomické ročenky od roku 1960 (231) — Jasně komety (232) — Sjezd Mezinárodní astronomické unie (232) — Ještě o letošních dvou jasných kometách (232) — Periodická kometa Reinmuth 1 1957e (234) — Efemerida komety Harrington-Wilson 1951 IX (234) — Nové elementy komety Minkowski 1951 I (235) — Raketový výzkum atmosféry v Mezinárodním geofyzikálním roce (235) — Efemerida periodické komety Oterma 1942 VII (235) — Efemerida periodické komety Harrington 1952 II (235) — Okamžiky vysílání časových signálů v srpnu 1957 (236) — Druhá umělá družice (256) — Kometa Latyšev-Wid-Burnham 1957f (256) — Program pozorování umělé družice v ústavech ČSAV (256) — První československý meteorický radar (257) — Vlastní pohyby šesti rychle se pohybujících hvězd (257) — Studium velmi mladých hvězdokup (257) — Hvězdy s hyperbolickými rychlostmi a hvězdy se zpětným pohybem (258) — Okamžiky vysílání časových signálů v září 1957 (259) — Dráha a viditelnost sovětských umělých družic (280) — Československá účast na výpravě do Antarktidy (281) — Okamžiky vysílání časových signálů v říjnu 1957 (282) — Elementy dráhy první umělé družice (282) — První československý reaktor (282).

4. Z lidových hvězdáren a astronomických kroužků

Osvětová práce Oblastní lidové hvězdárny v Praze ve II. pololetí 1956 (21) — Aktiv zástupců kroužků a hvězdáren Pražského kraje (21) — Zatmění Slunce 2. XII. 1956 (46) — Svítící noční mraky 2. VII. 1956 (46) — Astronomický kroužek v Chebu (47) — Malé Zeissovo planetarium v Hradci Králové (68) — Zpráva sluneční sekce za léta 1955 a 1956 (70) — Pozorování částečného zatmění Slunce dne 2. XII. 1956 na Lidové hvězdárně v Praze na Petříně (90) — Pozorování částečného zatmění Slunce 2. XII. 1956 (90) — Pozorování komety Arend-Roland na Lidové hvězdárně na Petříně (91) — Malé výročí Lidové hvězdárny v Plzni (92) — Konference pozorovatelů meteorů (94) — Z činnosti Oblastní lidové hvězdárny v Českých Budějovicích (111) — Oblastní lidová hvězdárna v Brně v roce 1956 (113) — O činnosti Ludovej hvězdárny v Prešove v roce 1956 (114) — Aktuality na Lidové hvězdárně v Praze (116) — Astronomický kroužek v Holešově (117) — Práce astronomického kroužku v Havličkově Brodě v roce 1956 (117) — Celostátní astronomická expedice (137) — Astronomická putovní výstava v Teplících (138) — Co přinesla srpnová expedice v Beskydech (138) — Fotografování planety Mansu 1956 na Lidové hvězdárně v Prostějově (140) — II. celostátní konference pozorovatelů meteorů (164) — Činnost astronomických kroužků v Brněnském a Jihlavském kraji (164) — Astronomický kroužek při střední škole ve Vyškově-Dědicích (164) — Astronomická práce v Moravské Třebové (165) — Z činnosti Astronomického kroužku při jedenáctileté střední škole v Ledči nad Sázavou (165) — Kurs astronomie v Břeclavi (165) — Pozorování planet vo dne (166) — Krajská lidová hvězdárna ve

Valašském Meziříčí (189) — Polské planetarium v Katovicích (190) — Astronomický seminář v Leviciach (213) — Otevření nové pozorovatelny v Lošově u Olomouce (214) — Výstavka „Astronomie a Mezinárodní geofyzikální rok“ v Nymburce (236) — Pozorování komety Mrkos 1957d na slovenských lidových hvězdárnách (238) — O vzniku a práci nejmladší Ludové hvězdárne na Slovensku (238) — Pozorování umelej obežnice Zeme na Ludovej hvězdárni v Humennom (259) — Pozorování Marsu v roce 1956 v Poděbradech (259) — Celostátní astronomická expedice 1957 (283).

5. Nové knihy a publikace

Bulletin čs. ústavů astronomických (22, 71, 117, 167, 215, 285) — B. Maleček, L. Zachar: Astronomická tabulka 1957 (22) — F. Link: Die Mondfinsternisse (23) — J. Bouška, J. Klepešta: Hvězdy kolem nás (23) — R. Skopec: Fotografie v našich službách (23) — J. Kulhánek, Fr. Skořepa: Fotografický slabikář (23) — V. Trkal: Mechanika hmotných bodů a tuhého tělesa (24) — J. Bouška, V. Guth, B. Onderlička: Hvězdářská ročenka 1957 (71) — P. Ahnert: Kalender für Sternfreunde 1957 (95) — O. Pertold: Pověra a pověrčivost (95) — O atomu a atomové energii (95) — H. Letsch: Das Zeiss-Planetarium (95) — Z. Švestka, V. Vanýsek: Mezihvězdná hmota (96) — N. Kolli: Fotografická praxe v kroužku (96) — B. Polák: Inženýrská astronomie (117) — V. Stružka: Meteorologické přístroje a měření v přírodě (118) — C. Payne-Gaposchkin: Roždenije i razvitije zvezd (119) — J. Kulhánek: Černobílá fotografie (119) — Publikace Astronomického ústavu ČSAV 30-32 (142) — M. Plavec: Komety a meteory (142) — J. Fiala, J. Schlemmer: Základy praktické makrofotografie a mikrofotografie (142) — F. Link: Co víme o hvězdách (143) — B. J. Levin: Fizičeskaja teorija meteorov i meteornoje veščestvo v solnečnom systeme (143) — J. Kleczek: Nitro hvězd (143) — G. Dietze: Einführung in die Optik der Atmosphäre (143) — L. Křivánek: Fotografická laboratorní technika (144) — E. Broda: Sily vesmíru (144) — F. Běhounek: Záříčí atomy (144) — Z. Kopal: Astronomical Optics (167) — J. Dobrzycki: Atlas nieba gwiazdzistego (167) — J. Klepešta: Fotografický průzkum vesmíru (167) — A. Osička, I. Poldauf: Anglicko-český slovník (168) — Annual Scientific Supplement to Urania (215) — L. Křivánek: Barevná fotografie (216) — Studia geophysica et geodaetica (239) — I. S. Šklovskij: Kosmičeskoje radioizlučenije (263) — G. A. Gurzadjan: Radioastrofizika (263) — H. Vogt: Aufbau und Entwicklung der Sterne (285) — B. Maleček, L. Zachar: Astronomická tabulka 1958 (286) — Jadernyje processy v zvezdach (286) — A. I. Oparin, V. G. Fesenkov: Život ve vesmíru (287).

6. Úkazy na obloze

Únor (24) — Březen (48) — Duben (72) — Květen (96) — Červen (120) — Červenec (144) — Srpen (168) — Září (192) — Říjen (216) — Listopad (240) — Prosinec (264) — Leden 1958 (287).

ŘÍŠE HVĚZD

POPULÁRNĚ VĚDECKÝ ASTRONOMICKÝ
ČASOPIS

ROČNÍK 39

1958

NAKLADATELSTVÍ ORBIS, N. P., PRAHA

OBSAH

1. Články

<i>R. Bajcár</i> : Určenie period premenných hviezd	77
<i>J. Banasiewiczová</i> : Otvorené hvézdokupy	193
<i>J. Bouška, V. Vanýsek</i> : Desátý sjezd Mezinárodní astronomické unie v Moskvě	221
<i>E. Buchar</i> : Vliv zploštění Země na pohyb umělých družic	121
<i>Z. Cepelcha</i> : Barevný index meteorů	195
— Konference o Mezinárodním geofyzikálním roce ve Smolenicích	175
<i>B. Hacar</i> : Johann Georg Palitzsch, sedlák-astronom	277
<i>K. Hermann-Otavský</i> : Petřínský koronograf	171
— Pozorujeme protuberance	97
<i>K. Hladil</i> : Elektronkový přístroj pro registraci času	273
<i>F. Janák</i> : Klasifikace hvězd	54
— Nové názory na vznik ramen spirálních galaxií	270
<i>F. Kadavý</i> : Deset let naší práce	32
— Podíl astronomie na vytváření vědeckého světového názoru	241
— Třicet let práce Lidové hvězdárny v Praze na Petříně	152
<i>S. Kolařík</i> : Konstrukce objímek pro astronomická zrcadla	6
<i>M. Kopecký</i> : K čemu lze použít fotografií slunečních skvrn?	4
— O dvou periodách sluneční činnosti	108
— Rychlost rotace Slunce mezi 40° a 50° heliografické šířky	197
<i>M. Kopecký, F. Hřebík</i> : Výzkum sluneční činnosti v prvním půlroce Mezi- národního geofyzikálního roku	73
<i>F. Longauer</i> : Po stopách kultu Mesiaca v Podunajsku	82
<i>B. Maleček</i> : Stavíme lidovou hvězdárnu	247
<i>P. Mayer</i> : Spektrografie	35
<i>J. M. Mohr</i> : Čtyřicet let československé astronomie	217
<i>I. Molnár</i> : Pozorovanie planét vo dne s ďalekohľadom	203
<i>K. Morav</i> : Stáří Měsíce a jeho využití	39
<i>J. Náprstková</i> : Kulové hvézdokupy	155
<i>A. Novák</i> : Fotografování umělých družic	226
<i>O. Obárka</i> : Proměnné hvězdy — které a proč?	1
<i>A. Peřina</i> : Juliánská perioda	198
<i>M. Plavec</i> : Jaký tvar mají hvězdy	265
<i>R. Rajchl</i> : K otázce přesnosti při pozorování umělých družic	50
<i>J. Sadil</i> : Nové příspěvky k otázce vzniku povrchových útvarů na Měsíci	25
— Nové výzkumy Marsu	145
— Oposice Marsu 1958	178
<i>F. Soják</i> : K vyučování astronomie v 11. třídě střední školy	106
<i>F. Stradal</i> : Torquetum	230
<i>R. Šimon</i> : Meteoritika v SSSR	60
<i>E. Škrabal</i> : Předpověď viditelnosti umělé družice	129
<i>V. Vanýsek</i> : Fotoelektrická fotometrie nebeských objektů	100
— Některé nové poznatky o kometách	251
<i>B. Valníček</i> : Ještě o fotoelektrické fotometrii	243
Společně za mír	49
Úkoly čs. vědy při dovršování socialistické výstavby v naší vlasti	169

2. Drobné zprávy

Dráha druhé sovětské umělé družice (3) — Schmidtův-Cassegrainův dalekohled observatoře v St. Andrews ve Skotsku (13) — K otázce ústředních instrukcí pro lektory (13) — Ing. dr. Ladislav J. Lukeš zemřel (15) — Planetární mlhoviny (128) — Planetárium v Brně (135) — Výtvarné umění a astronomie (138) — K osmdesátým narozeninám Arnošta Dittricha (158) — Celoslovenský astronomický seminář (160) — Nepravdivost v Saturnově prstenci C (174) — Konference o fyzice částic vysokých energií (177) — Karel Novák zemřel (180) — Konference o Mezinárodním geofyzikálním roce v Moskvě (232).

3. Co nového v astronomii

Periodická kometa Harrington 1957g = 1952 II (16) — Nová konstrukce cirkumzenitálu (16) — Vzdálenost radiových zdrojů Cyg A a Cas A (16) — Měření Dopplerova efektu u umělých družic (17) — Studium jaderných procesů (17) — Magnetické pole RR Lyrae (18) — Periodická kometa Oterma 1942 VII (18) — Okamžiky vysílání časových signálů v listopadu 1957 (19) — Mapy sluneční fotosféry (19, 66, 115, 163, 183, 236) — Polární observatoř v Zemi Františka Josefa (20) — Periodická kometa du Toit-Neujmin-Delporte 1941 VII (20) — Objekt Chang Chia-Hsiang (21) — Agfa H-Alpha-Film (21) — Zeissovo planetárium v Indii (42) — Výzkum Slunce v Mezinárodním geofyzikálním roce (43) — Nový dalekohled v Jižní Africe (43) — Meteorologie v Mezinárodním geofyzikálním roce (43) — Světlo noční oblohy a polární záře (44) — První stanice pro výzkum zemních proudů v ČSR (44) — Okamžiky vysílání časových signálů v prosinci 1957 (44) — První americká umělá družice vypuštěna (62) — Efemerida periodické komety Ashbrook-Jackson 1955c (63) — Periodická kometa Harrington-Wilson 1951 IX (63) — Definitivní označení komet prošlých přísluním v roce 1954 (64) — Efemerida komety Mrkos 1957d (64) — Zánik první sovětské umělé družice (64) — Změny jasnosti komety 1956h a sluneční činnost (65) — Účast NDR na Mezinárodním geofyzikálním roku (65) — Sovětské přístroje našim vědcům (66) — Okamžiky vysílání časových signálů v lednu (66) — Poštovní známky k Mezinárodnímu geofyzikálnímu roku (67) — Aparatura pro výzkum ionosféry (85) — První dvě komety letošního roku (86) — Vyrovnaná měsíční relativní čísla sluneční činnosti pro rok 1954—1957 (86) — Pozorování první americké družice v ČSR (86) — Efemerida periodické komety Reinmuth 1957e (87) — Okamžiky vysílání časových signálů v únoru (87) — Supernova v spirálové mlhovině NGC 5236 (110) — Raketový výzkum v SSSR (110) — Výzkum vysoké zemské atmosféry v USA (110) — Další americké umělé družice vypuštěny (111) — Definitivní relativní čísla v roce 1957 (112) — Periodická kometa Kopff 1951e (112) — Nová čs. výzkumná stanice pro Mezinárodní geofyzikální rok (113) — Elementy dráhy první americké družice Explorer I (114) — Efemerida komety Burnham 1958a (114) — Zánik druhé sovětské družice (114) — Okamžiky vysílání časových signálů v březnu (115) — Třetí sovětská umělá družice (138) — Výzkum ionosféry v první polovině MGR (138) — Meteorický materiál velkého tunguského meteoritu objeven (139) — Kulové hvězdkupy v mimogalaktických mlhovinách (139) — Nová seismická stanice (140) — Okamžiky vysílání časových signálů v dubnu 1958 (140) — Činnost čs. spojovacího střediska MGR (141) — Kinematické zvláštnosti B-hvězd a rotace místního systému (161) — Diagram barva-svitlost pro hvězdy z okolí Slunce (162) — Katalog bolidů a dlouhotrvajících stop (162) — Hvězdná velikost Slunce z fotoelektrických měření (163) — Nové určení hmoty Neptuna (164) — Okamžiky vysílání časových signálů v květnu 1958 (164) — Změny jasnosti druhé sovětské družice (181) — Účast Polska na Mezinárodním geofyzikálním roce (182) —

Polární záře v Antarktidě (182) — Zánik třetí americké umělé družice (184) — Efemerida komety Wirtanen 1956c (184) — Efemerida komety Mrkos 1957d (184) — Efemerida komety Harrington 1957g (185) — Okamžiky vysílání časových signálů v červnu 1958 (185) — Nová hodnota hustoty vysoké atmosféry Země (185) — Čs. pracoviště v první polovině Mezinárodního geofyzikálního roku (205) — Kometa Burnham 1958a (206) — Rekurrentní nova RŠ Ophiuchi (206) — Periodická kometa Wolf 1-1958c (207) — Periodická kometa Kopff 1958d (207) — Ještě k otázce měsíční atmosféry (207) — První „mapa“ hvězdného povrchu (207) — Čtvrtá americká umělá družice (208) — Okamžiky vysílání časových signálů v červenci 1958 (208) — Mezinárodní geofyzikální rok prodloužen (208) — Sledování třetí sovětské umělé družice (233) — Astronomie v Číně (234) — Výsledky radiových pozorování sputníka I (234) — Rozměr nosné rakety sputníka II (235) — Teploty na povrchu planet (235) — Závislost intenzity kosmických paprsků na výšce (235) — Průměr planety Juno (236) — Okamžiky vysílání časových signálů v srpnu 1958 (237) — Pokus o vypuštění umělé družice Měsíce (254) — Sovětská astronomie na Světové výstavě v Bruselu (255) — Nové výzkumy v oblasti arizonského meteoritového kráteru (256) — Kometa Burnham-Slaugther 1958e (256) — Spektrum druhé sovětské umělé družice (257) — Nové údaje o M 11 (257) — Spektrální fotometrie planetárních mlhovin (257) — Londýnské planetárium (257) — Okamžiky vysílání časových signálů v září 1958 (258) — Sluneční činnost v roce 1957 (278) — Nova RŠ Ophiuchi (279) — Výzkum nízké ionosféry (280) — Nová budova pobočky curyšské hvězdárny v Locarnu (280) — Radiové záření komety Arend-Roland (281) — Polární záře v nízkých zeměpisných šířkách (281) — Nový sluneční spektrograf v Ondřejově (282) — Lidé a Měsíc (282) — Obhajoby kandidátských prací z astronomie (283) — Okamžiky vysílání časových signálů v říjnu 1958 (284).

4. Z lidových hvězdáren a astronomických kroužků

Výstava o umělé družici v Poděbradech (21) — Stavba lidové hvězdárny v Jindřichově Hradci (22) — Pozorování umělých družic na lidové hvězdárně ve Valašském Meziříčí (45) — Ostravská lidová hvězdárna v měsíci SČSP (45) — Astronomický kroužek v Českém Krumlově (46) — Pozorování meteorů v Prostějově v roce 1957 (67) — Aktivy zástupců astronomických kroužků a lidových hvězdáren kraje Praha (68) — Popularisace astronomie v Táboře (68) — Zeissovo planetárium v Plzni (69) — Lidová hvězdárna na Kletí (88) — Pozorování komet na lidové hvězdárně v Prostějově v roce 1957 (89) — Astronomický kroužek osmiletky v Holýšově (89) — Astronomický kroužek strakonických kováků (91) — Práce astronomického kroužku na jedenáctileté střední škole v Lounech (92) — O činnosti obvodnej ľudovej hvězdárne v Humennom v roce 1957 (116) — Astronomický kroužek mladých na hvězdárně v Ostravě (118) — Bude v Karlových Varech hvězdárna? (118) — Několik slov o práci brněnských pozorovatelů umělých družic (141) — Z činnosti astronomického odboru ZK ROH TOS Žebrák (142) — Brněnská lidová hvězdárna v roce 1957 (164) — Zpráva sluneční sekce za rok 1957 (166) — Pozorování třetí sovětské družice v Praze na Petříně (186) — Pozorování třetí sovětské družice a nosné rakety (186) — Fotografický kroužek na lidové hvězdárně v Ostravě (186) — Vzpomínkový večer k 30. výročí otevření lidové hvězdárny v Praze (187) — Rozdělení jasností geminid (187) — Zeissovo malé planetárium v Plzni (209) — Celostátní expedice astronomů-amatérů (211) — Zprávy a sborníky lidových hvězdáren (212) — Aktiv zástupců astronomických kroužků a lidových hvězdáren Pražského kraje (212) — Mezinárodní výstava amatérské práce (237) — Polární záře 8. VII. 1958 pozorována v Kroměříži (238) — Pozorování Jupitera na lidové

hvězdárně v Prostějově v r. 1958 (258) — Polární záře 4. září 1958 (259) — Nový refraktor ostravské lidové hvězdárny (260) — Spika pozorovaná na dennej oblohe (260) — Plzeňská lidová hvězdárna a MGR (261) — V Plzni se stavěla nová lidová hvězdárna (284) — Stavba velkého planetária v Praze (286) — III. krajský astronomický seminár v Prešove (286) — Práce astronomického krúžku pri Technickom múzeu v Košiciach (286).

5. Nové knihy a publikace

Bulletin čs. ústavů astronomických (23, 69, 119, 188, 191, 262) — Kulturně politický kalendář 1958 (24) — J. Bouška, V. Guth, B. Onderlička: Hvězdářská ročenka 1958 (70) — P. Ahnert: Kalender für Sternfreunde 1958 (70) — J. Klepešta, L. J. Lukeš: Mapa Měsíce (71) — Nestacionarnyje zvezdy (71) — Solnečnaja sistema I - Solnce (71) — F. Link, L. Neužil: Raketové lety a výzkum vysoké atmosféry (93) — A. Vašíček: Měření a vytváření tenkých vrstev v optice (94) — R. Faulkner, V. Šrobár: Družice vo vesmíre (94) — A. Šternfeld: Iskusstvennyje sputniki Zemlji (95) — B. Havelka, E. Keprt, M. Hansa: Spektrální analýza I (95) — L. Rieger: Prolegomena ke kosmologii (119) — Studia geophysica et geodaetica (119, 287) — Kalendář MGR 1958 (119) — R. F. Lapp: Atomy a lidé (119) — Práce Astronomického observatória na Skalnatom Plese II (142) — F. Gel, A. Riükl, J. Bukovský, F. Kadavý: Přes práh vesmíru (143) — L. Křivánek: Nebojte se fotografovat (143) — R. Riekher: Fernrohre und ihre Meister (167) — G. Alter, J. Ruprecht, V. Vanýsek: Catalogue of star clusters and associations (188) — O Mezinárodním geofyzikálním roce (188) — Iskusstvennyj sputnik Zemlji (189) — Voprosy kosmogonii V (189) — M. S. Eigenson: Očerki fiziko-geografičeskich projavlenij solnečnoj aktivnosti (189) — L. H. Aller: Astrofizika II (190) — Fizika solnečných korpuskuljarných potokov i ich vozdejstvije na verchnuju atmosferu Zemlji (190) — L. Kresák: Nový pohľad na vesmír (191) — Malá moderní encyklopedie (191) — A. Bečvář: Atlas coeli 1950, 0 (213) — S. K. Vsechsvjatskij: Fizičeskije charakteristiki komet (214) — R. L. F. Boyd, M. J. Seaton: Raketnyje issledovanija verchnej atmosfery (214) — I. Málek: Vznik života na Zemi (215) — Planetary co-ordinates for the years 1960—1980 (215) — Voltaire - Myslitel a bojovník (215) — B. Maleček, L. Zachar: Astronomická tabulka 1959 (238) — B. V. Kukarkin, P. P. Parenago, J. I. Efremov, P. N. Cholopov: Obščij katalog peremenných zvězd (238) — V. Petrov: Iskusstvennyj sputnik Zemlji (239) — Preliminary results of scientific researches on the first Soviet artificial earth satellites and rockets (262) — Astronomiskais kalendars 1958 (263) — V. V. Šaronov: Priroda planet (263) — A. Bečvář: Atlas Eclipticalis (287) — Z. Kvíz: Jak astronomové zkoumají vesmír (287) — L. Tondl a kolektiv: Současná západní filosofie (288).

6. Úkazy na obloze

Únor (24) — Březen (47) — Duben (72) — Květen (96) — Červen (120) — Červenec (144) — Srpen (168) — Září (192) — Říjen (216) — Listopad (240) — Prosinec (263) — I. čtvrtletí 1959 (288).

ŘÍŠE HVĚZD

POPULÁRNĚ VĚDECKÝ ASTRONOMICKÝ
ČASOPIS

ROČNÍK 40

1959

NAKLADATELSTVÍ ORBIS, N. P., PRAHA

I. Články

<i>R. Bajcár</i> : K vizuálnym odhadom farby premenných hviezd	212
— Poznámky k astrofotometrickým vlastnostiam fotografických objektívov	31
<i>J. Banasiewiczová</i> : Polské výpravy v MGR	48
<i>B. Bednářová-Nováková</i> : Chromosférická aktivita predchádzajúcej geomagnetické bouři z 11. února 1958	193
<i>K. Beneš</i> : Několik poznámek k tektonice některých kráterových útvarů na Měsíci	233
— Poznámky k strukturně tektonické stavbě některých měsíčních moří	208
<i>J. Bouška</i> : Efemeridový čas	153
— Měsíc dosažen!	185
— Nová nomenklatura útvarů na Marsu	109
— První umělá oběžnice Slunce	25
— VI. konference astronomů amatérů	161
<i>Z. Coplecha</i> : Nový československý meteorit „Luhu“	121
<i>L. Fritzová</i> : Z historie našich meteoritů	106
<i>B. Hacar</i> : Zákrytová proměnná hvězda U Cephei	128
<i>V. Hambálek, D. Kaláb</i> : Pozorování planety Jupitera v letech 1953 až 1958	71
<i>K. Hermann-Otavský</i> : Exploze ve slunečním koronálním prostoru	165
— Filtrogramy slunečních aktivních polí	26
— Filtrogramy slunečních erupcí	186
— Koronální protuberance	228
<i>F. Kadavý, O. Obárka, B. Polesný</i> : Popularizace astronomie v Sovětském svazu	41
<i>J. Klepešta, A. Růkl</i> : Fotografie odvrácené strany Měsíce	225
<i>M. Kopecký</i> : Horská observatoř u Kislovodska	112
— O neoprávněném zobecňování některých zákonů v astronomii	81
<i>Z. Kvíz, J. Bulínová</i> : Program pozorování meteorů	12
<i>F. Longauer</i> : O nájdenom hvezdárskom spise „Tractatus de cometa“	169
<i>I. Molnár</i> : Zelený lúč zapadajúceho Slnka	191
<i>O. Obárka</i> : Novostavba brněnského planetária dokončena	215
— Třicet let moskevského planetária	56
<i>B. Onderlíčka</i> : Sympozium o Hertzsprungově-Russellově diagramu	3
<i>L. Pajdušáková-Mrkosová</i> : Kozmologické paradoxy	187
<i>M. Plavec</i> : Dnešní představy o vývoji hvězd	43
<i>P. Příhoda</i> : Pozorování planety Jupitera na lidové hvězdárně v Praze roku 1958	167
<i>V. Ptáček</i> : Změny v československých časových signálech	51
<i>R. Rajchl</i> : O dvoumetrovém Zeissovu universálním teleskopu	65
— Stavíme pražské planetárium	145
<i>K. Raušal, K. Hladil</i> : Fotografické sledování umělých družic v Brně	52
<i>J. Sadil</i> : Existuje na Měsíci sopečná činnost?	10
<i>V. S. Safronov</i> : Úspěchy planetární kosmogonie	83
<i>Č. Šiler</i> : Fotografický dalekohled z monarové optiky	230

<i>J. Široký, M. Široká</i> : Hvězdné asociace typu T	202
<i>J. Štíngl</i> : Grafické vyšetření slunečního zatmění dne 2. října 1959 pro Plzeň	173
<i>B. Valníček</i> : Velký sluneční spektrograf v Ondřejově	86
<i>V. Vanýsek</i> : První automatická meziplanetární stanice	201
<i>B. A. Voroncov-Veljaminov</i> : O zákonech vzájemného působení galaxií	124
— Vzájemné působení galaxií	150
Do čtyřicátého ročníku Říše hvězd	1
Ondřejovská observatoř bude mít dvoumetrový dalekohled	105
Přátelům československé astronomie	2

2. Drobné zprávy

Statistické výsledky arizonské meteorické expedice (14) — Největší sovětský dalekohled (14) — Zemský stín při měsíčním zatmění 13.—14. V. 1957 (15) — Rádiová emise Slunce jako objektivní měřitko sluneční aktivity (15) Efemerida periodické komety Oterma 1942 VII (16) — Fotometrické parametry komety Mrkos 1957d (16) — Mapy sluneční fotosféry (17, 95, 139, 177, 220) — Aktiv astronomických kroužků a lidových hvězdáren Pražského kraje (18) — Okamžiky vysílání časových signálů (18, 38, 62, 78, 98, 117, 142, 159, 180, 199, 221, 238) — Ustavující celostátní sjezd Čs. astronomické společnosti (35) — Mezinárodní spolupráce při pozorování 12 Lac (36) — Definitivní označení komet prošliých přísluním v roce 1955 (36) — Složení sibiřského meteoritu (36) — Obhajoba doktorské disertační práce (37) — Ako bude vyzerat' ľudová hvězdárň v Humennom (37) — Výstava „Sovětské družice“ (59) — Meteorická expedice na Lomnickém štítu (59) — Umělé družice v roce 1958 (60) — Začleňte se do fotografického sledování malých planet (61) — Zájemcům o hvězdnou astronomii (61) — Praxe na hvězdárně v Ondřejově (62) — Z činnosti okresnej ľudovej hvězdárne v Leviciach (6) — Dr. Otto Seydl zemřel (73) — Druhá umělá oběžnice Slunce (75) — Vanguard II (75) — Discoverer (75) — Kometa Slaughter-Burnham 1959a (76) — Sodíkový oblak sovětské kosmické rakety (76) — Reliéfní reprodukce astronomických fotografií (77) — Astronautická komise Čs. akademie věd (92) — Nova Chameleontis 1953 (93) — Průběh zákrytu ϵ Aurigae v letech 1955—57 (93) — Definitivní relativní čísla v roce 1958 (94) — Kometa Burnham-Slaughter 1958a (95) — Pražská pobočka Čs. astronomické společnosti (95) — Polární záře v Antarktidě (96) — Mřížkové spektrogramy meteorů (96) — Příčina záření mlhoviny Omega (97) — Meteorický prach v zemské atmosféře (97) — Fotografický výzkum Perseid (98) — Rozdělení intenzity radiového zdroje Taurus A (98) — Detonující bolid ze 7. IV. 1959 (99) — Discoverer II (99) — Seminář pro vedoucí astronomických kroužků (100) — Sekce pro pozorování Slunce při ČAS (114) — Zajímavá protuberance (115) — Periodická kometa Honda-Mrkos-Pajdušáková (115) — Atmosféra Měsíce (116) — Rádiová emise komety 1956h (116) — Nový systém galaktických souřadnic (117) — Celostátní astronomická konference (118) — Cefeidy v galaktických hvězdokupách (118) — Mimořádný meteorický roj v červenci 1958 (118) — Periodická kometa Harrington-Abell (119) — Tricet let popularizační práce v astronomii (119) — Nová lidová hvězdárna v Prostějově (119) — Československý program Mezinárodní geofyzikální spolupráce 1959 (133) — Nebezpečí poškození meziplanetárních letadel meteory (135) — Periodická kometa Giacobini-Zinner 1959b (136) — Změny v periodách umělých družic a sluneční záření (137) — Lidové hvězdárny v SSSR (137) — Změny jasnosti γ Pegasi (138) — K otázce proměnnosti α Cassiopeiae (139) — Úkoly radioastronomie v SSSR (140) — Československá meteorologická společnost ustavena (140) — Lidová hvěz-

dárna v Praze v roce 1958 (141) — Z činnosti pražské pobočky ČAS (141) — Amatérská astronomie v Hodoníně (142) — Konference pozorovatelů meteorů v Brně (156) — Příčiny scintilace radiohvězd (156) — Kometa Arend 1959c (157) — Barevný index Cefeid (157) — Výzkum stavby středu Galaxie pomocí proměnných hvězd (157) — Složení nitra planety Jupitera (157) — Astronomický kroužek osmileté střední školy v Děčíně (158) — Astronomický kroužek Domu kultury automobilového závodu I. A. Líchačeva v Moskvě (158) — Zdroj tepelné energie korony (174) — Nové elementy komety Slaughter-Burnham 1959a (175) — Nové supernovy (175) — Perio-
 dická kometa Arend 1959c (175) — Jaké podmínky panují na Venuši (176) — Zeissův refraktor coudé 150/2250 (178) — Sbirka minerálů z Antarktidy (178) — Výskyt izotopu C^{13} na Slunci (179) — Nová hvězdárna v Maďarsku (179) — Další umělé družice (179) — Výškové rakety se zvířaty (180) — Dalekohled na balónu (180) — Založení prvního astronomického kroužku v okrese Rýmařov (181) — Pět let astronomického kroužku osmiletky v Holýšově (181) — Nové komety (196) — Další umělá družice (196) — Hvězda vydávající kosmické záření (197) — Nejslabší známá hvězda (197) — Mezinárodní astronomický kongres (197) — Radarová ozvěna od Venuše (198) — Hustota atmosféry určená pomocí družice 1958e (198) — K problému vody a „kanálů“ na Marsu (198) — Katalog „magnetických hvězd“ (199) — Předběžné výsledky měření pomocí druhé sovětské kosmické rakety (216) — Další dva meteority příbramského meteorického deště nalezeny (217) — Fotografování umelej komety vytvořenéj kozmickou raketou (218) — Nová umělá družice (219) — K otázce rotace nosné rakety Sputniku III (219) — Nadobří — proměnné hvězdy (219) — Rádiová vzplanutí na Slunci o velmi krátkém trvání (220) — Rádioastronomie na zahraničních lidových hvězdárnách (221) — Čs. astronomická společnost v Brně již pracuje (222) — Optická skupina ČAS zahájila činnost (222) — První lidová hvězdárna v severních Čechách (222) — Práce astronomického kabinetu v Leningradě (223) — Kometa Schumasse 1959h (236) — Kometa Väisälä 1959i (236) — Explorer VII (236) — Discoverer VII (236) — První barevné fotografie hvězdné oblohy (237) — Pokus o televizní přenos zatmění Slunce (238) — Změny elementů dráhy Sputnika III (239) — Nová astronomická pozorovatelná v Třinci (239) — V Košicích připravují stavbu hvězdárny a planetária (240).

3. Technický koutek

Amatérský reflektor (19) — Návrh na stavbu hvězdárny typu A (20) — Brousíci stroj (38) — Objímka pro astronomické zrcadlo (78).

4. Nové knihy a publikace

Stiborius: Prechádzky po oblohe (22) — Bulletin čs. astronomických ústavů (40, 80, 101, 143, 183, 223) — J. Bouška, V. Guth, B. Onderlička: Hvězdářská ročenka 1959 (40) — A. Šternfeld: Od umělých družic k meziplanetárním letům (40) — P. Ahnert: Kalender für Sternfreunde 1959 (63) — L. Infeld: Albert Einstein, jeho dílo a vliv na náš svět (63) — Studia geophysica et geodaetica (80) — O. Zich a kolektiv: Moderní logika (80) — E. Klesl: Raketové zbraně (80) — O. Thomas: Sternzeiger (80) — Astronomické aktuality (101) — B. Valníček: Pracovní metody soudobé astronomie (101) — J. Budějický: Radioastronomie (102) — A. Šternfeld: Umělé družice (102) — A. Einstein, L. Infeld: Fysika jako dobrodružství poznání (103) — H. Baranowski: Bibliografia kopernikowska 1509—1955 (103) — J. M. Burgers, R. N. Thomas: Proceedings of the third symposium on cosmical gas dynamics (103) — K. F. Ogorodnikov: Dynamika zvezdnych sistem (104) —

The Astronomical Ephemeris for the year 1960 (104) — Velký rusko-český slovník, IV. díl (104) — Probleme des Plasmas in Physik und Astronomie (120) — J. Klepešta, A. Růkl: Mapa severní hvězdné oblohy (120) — V. A. Šišakov: Vyprávění o Měsíci (142) — Publikace Astronomického ústavu ČSAV 34—42 (143) — Electromagnetic Phenomena in Cosmical Physics (143) — S. A. Kaplan: Jak vidět, slyšet a fotografovat umělé družice Země (159) — J. Janáček: Století zámořských objevů (160) — S. G. Aleksandrov, R. E. Fedorov: Sovětskije sputniki i kosmičeskaja raketa (183) — J. L. Pawsey, R. Bracewell: Radioastronomija (183) — Z. Kopal: Close Binary Systems (199) — J. Hons, B. Šimák: Pojďte s námi měřit zeměkouli (200) — Bruno H. Bürgel zum Gedenken (200) — M. v. Laue: Dějiny fyziky (200) — I. S. Astapovič: Meteornyje javlenija v atmosfere Zemli (224) — Ob iskusstvennom sputnike Zemli (224).

5. Úkazy na obloze

Druhé čtvrtletí (64) — Třetí čtvrtletí (144) — Čtvrté čtvrtletí (184).

ŘÍŠE HVĚZD

POPULÁRNĚ VĚDECKÝ ASTRONOMICKÝ
ČASOPIS

ROČNÍK 41

1960

NAKLADATELSTVÍ ORBIS, N. P., PRAHA

OBSAH

1. ČLÁNKY

<i>K. Beneš</i> : Měsíční terrae a některé jejich morfologické typy	153
— Pokus o výklad geologické stavby jihozápadní části moře Dešťů	213
<i>J. Bouška</i> : Kometa Burnham 1959k	121
— Nové úspěchy astronautiky	188
— Zemský stín při měsíčním zatmění dne 24. 3. 1959	50
<i>V. Bumba</i> : Nová teoretická pomůcka astrofyziky: hydromagnetika	122
<i>Z. Ceplecha</i> : Meteory se srážejí se Zemí	105
<i>J. Grygar</i> : Symbiotické hvězdy	108
<i>B. Hačar</i> : Efemeridy zákrytových hvězd Krakovské hvězdárny	167
<i>J. Halenka</i> : Heliogeofyzikální skupina GŮ ČSAV	71
<i>K. Hermann-Otavský</i> : Podmínky rozlišení v astronomické fotografii	29
<i>F. Kadavý</i> : Rozvoj lidové astronomie v osvobozeném Československu	81
<i>L. Kohoutek</i> : Vzdálenosti planetárních mlhovin	201
<i>Z. Kopal</i> : O původu měsíčních kráterů	225
<i>M. Kopecký</i> : O experimentálním důkazu zákona všeobecné gravitace	46
—, <i>J. Rajchl</i> : Je vesmír konečný?	185
<i>L. Krivský</i> : Mimořádné X-záření Slunce a ionosféra	161
<i>Z. Kvíz</i> : Hvězdáři, pozorujte!	41
<i>B. J. Levin</i> : O původu komet	82
<i>S. Matoušek</i> : Stříbření zrcadla	210
<i>A. Novák</i> : Halové jevy a všeobecná cirkulace atmosféry	151
— Planetární radioastronomie	191
<i>O. Obârka</i> : Pásma nebezpečného záření okolo Země	65
— Poutavá pozorování proměnných hvězd	192
— Pozorujte s námi proměnné hvězdy	132
— Předhvězdná hmota a protohvězdy	145
— Zákrytové proměnné hvězdy	230
<i>L. Pajdušáková-Mrkosová</i> : Fotografie a kresby slunečných škvŕn	1
<i>A. Peřina</i> : Přestupný den	32
<i>S. B. Pikel'nër</i> : O genetickém vztahu různých podsystémů	128
<i>P. Příhoda</i> : Měsíční kupové útvary	68
— Použití pozičního vláknového mikrometru k pozorování Marsu	173
<i>A. Růkl</i> : Sledujeme dráhy kosmických raket	25

<i>J. Sadil</i> : K fotografiím odvrácené strany Měsíce	3
— Výsledky pozorování Marsu v opozici 1958—59 v Československu	86
— Výsledky pozorování Marsu v opozici 1958—59 v zahraničí	112
<i>Z. Sekanina</i> : Výpočet mezihvězdné absorpce a vícebarevná fotografie	12
<i>F. Soják</i> : Sto let studia trojososti Země	126
<i>Č. Šiler</i> : Štěrbinová uzávěrka k sluneční komoře	175
<i>A. Tlamicha</i> : Sluneční rádioastronomie v Ondřejově	7
<i>V. Vanýsek</i> : Mlhovina η Carinae	47
<i>B. I. Vronskij</i> : Tajemství Tunguské katastrofy	234
<i>I. Zacharov</i> : Meteorický prach v zemské atmosféře	148

2. K R Á T K Ě Z P R Á V Y

Kometa Mrkos 1959j (11) — Kometa Burnham 1959k (28) — K úmrtí univ. profesora PhDr. Arnošta Dittricha (53) — P. P. Parenago zemřel (54) — G. A. Tichov zemřel (55) — 70 let Vincence Nechvíleho (74) — Nové komety (174) — Dr. Oldřich Kostka zemřel (194) — Maria Bettelheimová zemřela (195) — Dalibor Šrámek zemřel (195) — Oběžná dráha Nereidy (209).

3. C O N O V Ě H O V A S T R O N O M I I

Českoslovenští vědci v Antarktidě (16) — Umělé družice (18) — Mapy sluneční fotosféry (19, 57, 95, 137, 181, 219) — Dvě mapky odvrácené polokoule Měsíce (19) — Mezinárodní výstava „Země jako planeta“ v ČSSR (21) — Návštěvy zahraničních astronomů v ČSSR (21) — Luminiscence Měsíce (22) — Beseda o astronomické literatuře (22) — Okamžiky vysílání časových signálů (22, 38, 59, 79, 97, 117, 138, 157, 180, 197, 221, 239) — Definitivní označení komet proších přísluním roku 1956 (23) — Spektrohelioqram v čáře $L\alpha$ (36) — Dráha komety Mrkos 1959j (37) — Proměnné hvězdy na X. sjezdu Mezinárodní astronomické unie (38) — Kometa Burnham 1959k (55) — Zákryt Regula Venuší (55) — Přesné kmitočty (56) — Výzkum meziplanetární hmoty (56) — Cena Čs. akademie věd na rok 1959 (58) — Hustoty vzduchu ve vysoké zemské atmosféře (58) — Obhajoby kandidátských prací z astronomie (58) — Mezinárodní geofyzikální spolupráce skončila (76) — Nový obří dalekohled sovětských astronomů (77) — Úplné sluneční zatmění 2. října 1959 (77) — Kometa Burnham 1959k (78) — Kometa Burnham 1960a (78) — Pioneer V - třetí umělá oběžnice Slunce (91) — Mapa odvrácené strany Měsíce (92) — Kometa Wild 1960b (92) — Nova Herculis 1960 (93) — První letošní umělé družice (93) — Rádiová ozvěna od Slunce (93) — Definitivní relativní čísla v roce 1959 (94) — Velká erupce na Slunci 23. března 1958, pozorovaná v integrálním světle (94) — Červené sluneční skvrny (95) — Výsledky pozorování slunečního zatmění 2. října 1959 na Oblastní lidové hvězdárně v Plzni (96) — Zánik Sputniku 3 (97) — Sírius pozorovaný na dennej oblohe (97) — Sovětský

kosmický koráb (115) — Supernova Humason (116) — Elementy komety Wild 1960b (116) — Snímky sodíkového oblaku druhé sovětské rakety (116) — Konference o Mezinárodním geofyzikálním roku (116) — Nová hvězda v souhvězdí Jižního trojúhelníka (134) — Nová zákrytová proměnná hvězda v souhvězdí Vozky (134) — Bílá skvrna na Saturnu (134) — Periodická kometa Wild 1960b (134) — Označení letošních umělých družic (134) — Periodická kometa Reinmuth 2 1960c (135) — Elementy dráhy III. umělé oběžnice Slunce (135) — Novinky ve vysílání časových signálů a kmitočtových normálů (135) — Meteorický prach v hlubomořských sedimentech (136) — Pomůcka k určení výšky protuberancí (137) — Radarem určená vzdálenost Měsíce od Země (138) — Nová supernova (156) — Nové komety (156) — Periodická kometa Harrington 1952 II (156) — Nové proměnné hvězdy (157) — Polarizace světla Měsíce, Marsu a Venuše (157) — Zasedání výkonného výboru Mezinárodní astronomické unie (178) — Kometa Humason 1960e (178) — Periodická kometa Comas Solá 1960f (178) — Nova Herculis 1960 (179) — Fotoelektrická pozorování μ Cephei v letech 1957—58 (179) — Sovětské dalekohledy pro školy a hvězdárny (179) — Mezinárodní astronautický Kongres (195) — Periodická kometa Encke 1960i (196) — Periodická kometa Schwassmann-Wachmann 2 1960j (197) — Zákryt hvězdy β Ophiuchi umělou družicí Echo (197) — Periodická kometa Borrelly 1960k (217) — Nové umělé družice (217) — Prstenec kolem Jupitera (217) — Protuberance neobyčejného tvaru (218) — Největší radioteleskopy světa (219) — Pokusy o zachycení rádiových signálů ze vzdálených planetárních soustav (220) — Spektrální fotometrie Marsu během opozice v r. 1958 (220) — Vodní pára v atmosféře Venuše (221) — Rádioastronomie v Holandsku (237) — Neobvyklé pozorování koronografem (238) — Svitivost a prostorové rozložení jasnějších emisních hvězd typu B (238) — Změna polarizace magnetického pole Slunce (239).

4. Z ČESKOSLOVENSKÉ ASTRONOMICKÉ SPOLEČNOSTI

Přednášky o hydromagnetice (23) — Ustavující slovenský sjezd Čs. astronomické společnosti (59) — Sluneční seminář (98) — Optická skupina (158).

5. Z LIDOVÝCH HVĚZDÁREN A ASTRONOMICKÝCH KROUŽKŮ

Astronomický kroužek ve Všechnovicích (39) — Oblastní lidová hvězdárna v Brně v roce 1959 (99) — Oblastní lidová hvězdárna v Brně počtena cenou osvobození města Brna (117) — Práce lidové hvězdárny v Praze v roce 1959 (117) — Nová lidová hvězdárna v Holešově (139) — Lidová hvězdárna v Banské Bystrici (181) — Z činnosti astronomického kroužku v Janovicích u Rýmařova (183) — Práce lidové hvězdárny v Praze v době II. celo-

státní spartakiády (198) — Velká nebo malá planetária? (198) — Malé Zeissovo planetárium při lidové hvězdárně v Brně do druhého roku (199) — Činnost lidové hvězdárny v Praze na Petříně v prvním pololetí 1960 (222) — Krátký kurs pozorování proměnných hvězd (222) — Deset let práce astronomického kroužku v Lounech (240).

6. NOVÉ KNIHY A PUBLIKACE

P. P. Parenago: Hvězdná astronomie (39) — Buletin čs. astronomických ústavů (61, 79, 100, 140, 222, 241) — J. Bouška, V. Guth, B. Onderlička: Hvězdářská ročenka 1960 (61) — J. Klepešta, J. Sadil: Vesmír (62) — P. Ahnert: Kalender für Sternfreunde 1960 (62) — B. Bok, P. Bok: Mlečný puť (63) — A. Bečvář: Atlas Coeli II—Katalog 1950.0 (100) — S. B. Pikelner: Fyzika mezvzvednoj srody (101) — Issledovanije mirovogo prostranstva (101) — Měsíc neznámý (102) — Naučnyje problemy iskusstvennych sputnikov (102) — K. Stumpff: Himmelsmechanik I (102) — L. Pekárek: Termonukleární energie (119) — J. Sadil: Cíl Měsíc (140) — M. Codr: Cesta ke hvězdám (140) — Künstliche Erdsatelliten (141) — K. Havlíček a kol.: Cesty moderní matematiky (142) — D. A. Frank-Kamenickij: Fizičeskije processy vnutri zvezd (142) — L. Rudeaux, G. de Vaucouleurs: Larousse Encyclopedia of Astronomy (142) — Vl. Slouka: Biologické účinky záření (143) — Publikace Astronomického ústavu ČSAV č. 43—47 (158) — P. Ahnert: Astronomisch-chronologische Tafeln (158) — V. A. Ambarcumjan, E. R. Mustel u. a.: Theoretische Astrophysik (159) — Lidstvo, věda a vesmír (223) — Acta Universitatis Palackianae Olomucensis (223) — Krakowskie Obserwacje Gwiazd Zmiennych 1920—1950 (223) — B. Valníček: Malá astronomická praxe (241).

7. ÚKAZY NA OBLOZE

Leden a únor (23) — Březen (40) — Duben (63) — Květen (79) — Červen (103) — Červenec (119) — Srpen (143) — Září (159) — Říjen (183) — Listopad (199) — Prosinec (223) — Leden 1961 (241).